

๗๐ พรรษา เจ้าฟ้าอนุรักษ์ ๓๐ ปี สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๗๐ พรรษา ๒ เมษายน ๒๕๖๔

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

การรักทรัพยากร คือการรักชาติ รักแผ่นดิน

๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๕

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

เสด็จฯ Hawaii Volcanoes National Park สหรัฐอเมริกา

จากหนังสือพระราชนิพนธ์ เยือนถิ่นอินเดียนแดง (พ.ศ. ๒๕๓๗)

หน่วยราชการในพระองค์ ๙๐๔

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช
เลขที่สวน 20521 / กท. 7145
บวช 1413, 76 ลงวันที่ 30 ก.ย. 64

ที่ พว ๐๒๐๖.๑.๔/๒๒๒๘

สำนักพระราชวัง

สวนจิตรลดา กทม. ๑๐๓๐๓

๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๘

เรื่อง พระราชทานพระราชนุญาต

เรียน กรรมการและเลขานุการมูลนิธิอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช ฯ

อ้างถึง หนังสือมูลนิธิอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ฯ ที่ ม.อ.พ.สธ. ๑๗๖/๒๕๖๘ ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๘

ตามที่มีหนังสือขอให้นำความกราบบังคมทูล สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ขอพระราชทานพระราชนุญาตจัดพิมพ์หนังสือ “๗๐ พรรษา เจ้าฟ้า นักร้องรัก ๓๐ ปี สานพสกยศาสตร์โรงเรียน” เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสที่ทรงเจริญพระชนมายุ ๗๐ พรรษา ๒ เมษายน ๒๕๖๘ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลทรงทราบฝ่าละอองพระบาทแล้ว พระราชทานพระราชนุญาต

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

Omni Hypercondria.

(คุณหญิงอารยา พิบูลนครินทร์)

ราชเลขานุการในพระองค์

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

กองงานในพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

กรมกิจการในพระบรมวงศานุวงศ์

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๑๖๔๑ ต่อ ๑๓๖

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๐๓๗๐

คำนำ

ในโอกาสที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๗๐ พรรษา วันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๘ มูลนิธิอนุรักษ์พันธุกรรมพืช สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (มูลนิธิ อพ.สธ.) และโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจนานัปการ สืบสานพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทรงอนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศที่นำไปสู่เศรษฐกิจพอเพียง

หนังสือ “๗๐ พรรษา เจ้าฟ้านักอนุรักษ์ ๓๐ ปี สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน” จัดทำขึ้น เพื่อเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี องค์ประธานมูลนิธิ อพ.สธ. บันทึกเรื่องราวพระราชดำริสำคัญที่นำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศ เผยแพร่พระมหากรุณาธิคุณและพระเกียรติคุณ ในโอกาสที่สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนดำเนินงานมา ๓๐ ปี โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น ๔ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ ๗๐ พรรษา เจ้าฟ้านักอนุรักษ์ นำเสนอพระราชประวัติ ความสนพระราชหฤทัยการศึกษาพืชพรรณและทรัพยากร ส่วนที่ ๒ ๓๐ ปี สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน นำเสนอพัฒนาการที่สำคัญ ส่วนที่ ๓ ประมวลพระราชโราชวาทพระราชดำรัสที่เกี่ยวกับงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และ ส่วนที่ ๔ เรื่องเล่า ๓๐ ปี สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จากสวนจิตรลดาสู่มหาชนชาวสยาม นำเสนอกาลานุกรม ๓๐ ปี แสดงหมวดหมู่สำคัญงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

มูลนิธิ อพ.สธ. และ อพ.สธ. มุ่งหวังว่าหนังสือ ๗๐ พรรษา เจ้าฟ้านักอนุรักษ์ ๓๐ ปี สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จะได้ทำหน้าที่บันทึกและเผยแพร่พระราชดำริด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษา

นายพรชัย จุฑามาศ

มูลนิธิอนุรักษ์พันธุกรรมพืช สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
กรกฎาคม ๒๕๖๘

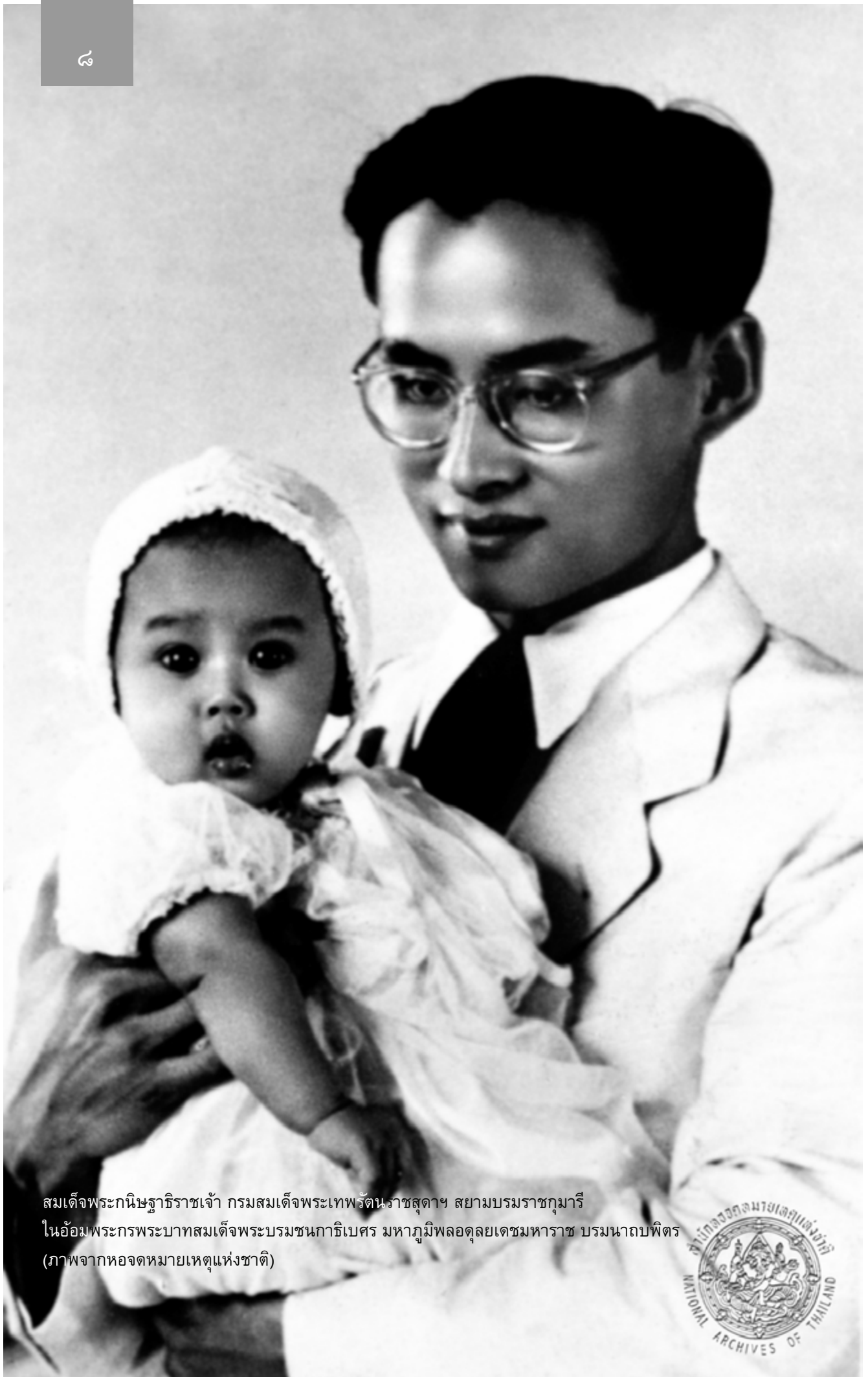
สารบัญ

เรื่อง	หน้า
หนังสือพระราชทานพระราชนุญาต	๕
คำนำ	๕
ส่วนที่ ๑	๗
๗๐ พรรษา เจ้าฟ้านักอนุรักษ สมรักษ์ เจียมธีรสกุล	
ส่วนที่ ๒	๒๙
๓๐ ปี สอนพฤกษศาสตร์โรงเรียน พรชัย จุฑามาศ	
ส่วนที่ ๓	๕๗
ประมวลพระราโชวาทและพระราชดำรัส สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พรชัย จุฑามาศ รวบรวม	
ส่วนที่ ๔	๗๑
๓๐ เรื่องเล่า ๓๐ ปีสอนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จากสวนจิตรลดาสู่มหาชนชาวสยาม สมรักษ์ เจียมธีรสกุล	
บรรณานุกรม	๑๔๘
ขอขอบคุณ	๑๔๙
คณะผู้จัดทำ	๑๕๐
ข้อมูลทางบรรณานุกรม	๑๕๒

A woman with dark hair tied back, wearing a grey trench coat over a red and white striped shirt, is standing in front of a light-colored stone wall. She is holding an open notebook and writing with a blue pen. A black shoulder bag is slung over her right shoulder. The background is a clear blue sky.

ส่วนที่ ๑
๗๐ พรรษา
เจ้าฟ้าอนุรักษ์

จากหนังสือ ตามเสด็จ มุ่งไกลในรอยทราย (พ.ศ.๒๕๓๕)
ผู้ฉาย : มานิตย์ กฤษณะเทวินทร์

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ในอ้อมพระกรพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
(ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

พระราชประวัติ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชสมภพเมื่อวันเสาร์ที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๔๙๘ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต เป็นสมเด็จพระเจ้าลูกเธอพระองค์ที่ ๓ ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระบรมราชชนก และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี พันปีหลวง มีพระนามเดิมว่า สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนสุดา กิติวัฒนาดุลโสภาคย์

๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๐ ทรงได้รับสถาปนาเป็น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี นับเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้าหญิงพระองค์แรก ที่ทรงดำรงฐานันดรศักดิ์ที่ “สยามบรมราชกุมารี” แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์

ภาพจากหนังสือ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เจ้าฟ้านักการศึกษา (พ.ศ. ๒๕๓๔)

๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ทรงได้รับสถาปนาเป็น สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร มหาวชิราลงกรณวรราชภักดี สิริกิจการิณี พริยพัฒน์ รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
และ สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี
(ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๐
รับพระราชทานปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับ ๑ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ทรงฉายพระรูปร่วมกับสมเด็จพระบรมราชชนก สมเด็จพระบรมราชชนนี
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ และพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี กรมหมื่นสุทธนารีนาถ
(ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงประดิษฐ์ของเล่นพระราชทาน สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อทรงพระเยาว์

ความสนพระทัยในพืชพรรณและทรัพยากร

ตั้งแต่ทรงพระเยาว์ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้าฯ ได้เสด็จพระราชดำเนินในพื้นที่ต่างๆ ทรงสนพระทัยศึกษาพืชพรรณไม้ เสด็จพระราชดำเนินป่า เสด็จทอดพระเนตรหอพรรณไม้ สวนพฤกษศาสตร์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทรงจดบันทึกชื่อพืช ลักษณะ ประโยชน์และโทษของพืช และทรงร่างภาพพรรณไม้ที่น่าสนใจเป็นพิเศษประกอบ

จากความสนพระทัยดังกล่าวพระองค์ทรงสนับสนุนให้ศึกษาธรรมชาติทั้งพืชและสัตว์จากวรรณคดี ดังตัวอย่างพระราชนิพนธ์รายงานประกอบวิชาภาษาไทย “เรื่องเบ็ดเตล็ดจากอิเหนา บางตอน” เมื่อ พ.ศ.๒๕๑๘ ระหว่างทรงศึกษาเป็นนิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้นปีที่๓ ปรากฏในหนังสืองานพรรณบุปผาสยามมาลย์ ในพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จัดพิมพ์ พ.ศ.๒๕๒๘ โดยท่านผู้หญิงมณีรัตน์ บุนนาค

- ▼ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี ทรงรับฟังนายกิตติ ทองลงยา นักวิจัยสถาบันวิทยาศาสตร์ประยุกต์ บรรยายถวายความรู้เกี่ยวกับนกที่ศึกษา ณ ดอยปุย จังหวัดเชียงใหม่

๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ กำลังทอดพระเนตรใบก้อแพะ (*Quercus kerrii* Craib)
ณ อุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

ทรงสืบทอดพระราชปณิธานงานอนุรักษ์ทรัพยากร ของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

ด้วยพระราชปณิธานและพระบรมราชวินิจฉัย ในการปกป้องรักษาพรรณพืชของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร นำสู่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)

๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๘ วันพืชมงคล ทรงให้ใช้เทคโนโลยีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่ออนุรักษ์ พรรณไม้โบราณ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พร้อมด้วย สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดอาคารห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช ที่โครงการส่วนพระองค์เกี่ยวกับการเกษตร สวนจิตรลดา และทรงมีพระราชกระแสให้อนุรักษ์ต้นขนุนข้างพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ในพระบรมมหาราชวัง ความสำเร็จของการใช้วิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช นำไปสู่การอนุรักษ์ต้นขนุนและพืชเอกลักษณ์ของพระราชวังต่างๆ เช่น พุดสวน มณฑา ยี่หุบ สมอไทย มีการพัฒนาเทคโนโลยีการเก็บรักษาในสภาวะปลอดเชื้อ เพื่อให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในอนาคต

มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๕ จุดเริ่มต้นโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจาก พระราชดำริฯ (อพ.สธ.)

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริกับ นายแก้วขวัญ วัชโรทัย เลขาธิการพระราชวังและผู้อำนวยการโครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา “ให้อนุรักษ์พืชพรรณของประเทศ และดำเนินการเป็นธนาคารพืชพรรณ” โดยฝ่ายวิชาการ โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา และสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) สนับสนุนงบประมาณ

- ▲ ๙ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๒๘ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร และ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไป ทรงเปิดห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา ในวันพืชมงคล
- ▼ ห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา เมื่อแรกตั้ง

การดำเนินงาน อพ.สร.

ภายหลังการจัดตั้งโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) ในปี ๒๕๓๕ แล้ว อพ.สธ. ได้จัดทำแผนแม่บท แต่ละแผนมีระยะเวลา ๕ ปี ดำเนินงานตามแนวพระราชดำริ จากแผนแม่บท ระยะ ๕ ปีที่หนึ่ง (พ.ศ.๒๕๓๕-๒๕๔๐) จนปัจจุบัน (กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘) อพ.สธ. อยู่ระหว่างการดำเนินงานตามแผนแม่บท ระยะ ๕ ปีที่เจ็ด (พ.ศ.๒๕๖๕-๒๕๗๐)

การดำเนินงาน อพ.สธ.

อพ.สธ.อนุรักษ์และพัฒนาฐานทรัพยากร ๓ ฐาน คือ ทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา มีแนวทางการดำเนินงาน ๓ กรอบ ๘ กิจกรรม

กรอบที่ ๑ กรอบการเรียนรู้ทรัพยากร

- กิจกรรมที่ ๑ กิจกรรมปกป้องทรัพยากร
- กิจกรรมที่ ๒ กิจกรรมสำรวจเก็บรวบรวมทรัพยากร
- กิจกรรมที่ ๓ กิจกรรมปลุกเร้าทรัพยากร

กรอบที่ ๒ กรอบการใช้ประโยชน์ทรัพยากร

- กิจกรรมที่ ๔ กิจกรรมอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากร
- กิจกรรมที่ ๕ กิจกรรมศูนย์ข้อมูลทรัพยากร
- กิจกรรมที่ ๖ กิจกรรมวางแผนพัฒนาทรัพยากร

กรอบที่ ๓ กรอบการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร

- กิจกรรมที่ ๗ กิจกรรมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร
- กิจกรรมที่ ๘ กิจกรรมพิเศษสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากร

◀ จากหนังสือ ประมวลภาพพระราชกรณียกิจสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (พ.ศ.๒๕๓๓)
ผู้ฉาย : มานิตย์ กฤษณะเทวินทร์

๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๗
เสด็จ แก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี
จากหนังสือพระราชนิพนธ์
สปีดตี้สบายๆ ไกล่ล้าหายขาด

๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๐

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.กาญจนาภรณ์ ลีวโนมนต์ อาจารย์ผู้บุกเบิกงานวิจัยด้านสาหร่ายในประเทศไทยและเอเชียแปซิฟิก คณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. - มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถวายรายงานการจัดแสดงนิทรรศการอาคารหลังที่ ๑ เทิดพระเกียรติมหาราช พิพิธภัณฑสถานชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย ตำบลเสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

เจ้าฟ้านักอนุรักษ์

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชทานแนวทางการดำเนินงานแก่ อพ.สธ. นับตั้งแต่เริ่มแผนแม่บท ระยะ ๕ ปีที่หนึ่ง เรื่องการจัดทำศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืชเชื่อมข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบ จัดทำฐานข้อมูลพรรณไม้

๓ กันยายน พ.ศ.๒๕๔๑ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เเกาะแสมสารครั้งแรก ในภาพ พลเรือเอก สุวัชรชัย เกษมสุข ผู้บัญชาการทหารเรือ ผศ.ดร.พิศิษฐ์ วรอุไร ผศ.อิโรจน์ ดาวฤกษ์ คณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ.-จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถวายรายงาน ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ขณะนั้น ตามเสด็จ

๒๗ กันยายน พ.ศ.๒๕๔๕

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรง
เจิมแผ่นจารึกพระราชกระแส กองทัพเรือทำงานนี้เพื่อความมั่นคงของประเทศ และทอดพระเนตรความก้าวหน้า
โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ กองทัพเรือ และทรงปล่อยเต่า ณ หาดลูกลม
เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

๓๐ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๐

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนิน ไปทรงเปิด พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย ตำบลแหลมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี โดยมีนาวาเอก อาภากร อยู่คงแก้ว ผู้บังคับการหน่วยสงครามพิเศษทางเรือ ถวายรายงาน

การดำเนินงานของ อพ.สธ. เป็นลักษณะความร่วมมือเครือข่ายทั้งหน่วยงาน องค์กรวิชาการ และหน่วยงานที่มีพันธกิจในการศึกษา วิจัย อนุรักษ์ฐานทรัพยากร การอนุรักษ์ที่ อพ.สธ. และหน่วยงานดำเนินงานตามแนวทางพระราชดำริ นอกจากเน้นที่การศึกษา พัฒนาทรัพยากรอย่างยั่งยืนแล้ว ในกรอบการสร้างจิตสำนึก อพ.สธ. และเครือข่ายยังร่วมกันสื่อสาร เผยแพร่งานวิชาการทรัพยากรผ่านศูนย์การเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์ เส้นทางการศึกษาธรรมชาติ ตัวอย่างได้แก่ พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย แหลมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี สนองพระราชดำริโดยกองทัพเรือ ศูนย์การเรียนรู้ราชนาวิกจักร จังหวัดกาญจนบุรี สนองพระราชดำริโดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา สนองพระราชดำริโดยมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นต้น กิจกรรมสร้างจิตสำนึกที่เปิดโอกาสให้เยาวชน นักเรียน ได้ศึกษาธรรมชาติ ตัวอย่างได้แก่ ค่ายธรรมชาติวิทยา การจัดการประชุมวิชาการและนิทรรศการทรัพยากรไทย การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค

จากพระราชกรณียกิจการอนุรักษ์ พัฒนาทรัพยากร พระองค์จึงทรงได้รับพระราชสมัญญานามว่า “เจ้าฟ้านักอนุรักษ์”

๑๙ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๒

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : พันธุ์วิถิใหม่ในฐานไทย เสด็จฯ เส้นทางศึกษารธรรมชาติ ณ สวนสัตว์เปิดเขาเขียว อำเภอสัตร์ราชา จังหวัดชลบุรี ดร.จำลอง เพ็งคล้าย ราชบัณฑิตสาขาวิชาพฤกษศาสตร์ ถวายรายงาน

๗๐ พรรษาเจ้าฟ้าอนุรักษ์

นับจากก่อตั้งโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสืบสานพระราชปณิธานพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในการอนุรักษ์ฐานทรัพยากรของประเทศ ปัจจุบัน พ.ศ.๒๕๖๘ อพ.สธ. ได้ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องจนก้าวเข้าสู่ปีที่ ๓๔ และงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเข้าสู่ปีที่ ๓๑

๒ เมษายน พ.ศ.๒๕๖๘ พระองค์ทรงมีพระชนมายุ ๗๐ พรรษา ทรงมีพระคุณูปการต่อการอนุรักษ์ฐานทรัพยากรของประเทศมาอย่างยาวนาน สมดังพระราชสมัญญานาม “เจ้าฟ้าอนุรักษ์”

กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๖๘

นักเรียนชั้นอนุบาล ๒ โรงเรียนจิตรลดา แสดงผลงานศิลปะ และชมนิทรรศการ ๓๐ ปี อพ.สธ. สืบสานพระราชปณิธานรักษาฐานทรัพยากรแผ่นดิน ณ ห้องนิทรรศการ สำนักงาน อพ.สธ. สวนจิตรลดา

๑๑, ๑๓ และ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๖๔

นักเรียนระดับชั้นอนุบาล โรงเรียนจิตรลดา เรียนรู้ธรรมชาติ พืชพรรณไม้ ณ สำนักงาน อพ.สธ. สวนจิตรลดา

๑๑, ๑๓ และ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๘
นักเรียนระดับชั้นอนุบาล โรงเรียนจิตรดา
เรียนรู้เรื่องดอกบัว หน้าสำนักงาน อพ.สร. สวนจิตรดา

ส่วนที่ ๒ ๓๐ ปี สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

๓๐ ปี สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

พรชัย จุฑามาศ

รองผู้อำนวยการโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

สำนักพระราชวัง

ตามที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริบางประการ เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช

"การสอนและอบรมให้เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์พืชพรรณนั้นควร ใช้วิธีการปลูกฝัง ให้เด็กเห็นความงดงาม ความน่าสนใจ และเกิดความปิติที่จะทำการศึกษาและอนุรักษ์พืชพรรณต่อไป การใช้วิธีการสอนการอบรมที่ให้เกิดความรู้สึกลึกซึ้งว่าหากไม่อนุรักษ์แล้วจะเกิดผลเสีย เกิดอันตรายแก่ตนเอง จะทำให้เด็กเกิดความเครียด ซึ่งจะเป็นผลเสียแก่ประเทศในระยะยาว"

๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๓๖

ณ สำนักงานชลประทานที่ ๑ ทุ่งโฮเต็ล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

“เคยแนะนำโรงเรียนต่างๆ นอกจากพืชพรรณแล้ว สิ่งที่มีในธรรมชาติ สิ่งที่เราได้งาย อาจเป็นอุปกรณ์สอนได้หลายอย่าง แม้แต่วิชาศิลปะก็ให้มาวาดรูปต้นไม้ก็ไม่ต้องหาของอื่นมาเป็นแบบ หรือเรื่องภาษาไทย การเรียงความ ก็อาจทำให้เรื่องของการเขียนรายงาน ทำให้หัดเขียนหนังสือ หรืออาจแต่งคำประพันธ์ในเรื่องพืชเหล่านี้”

สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นสื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาทุกระดับ ระดับอนุบาล ประถมศึกษา เล่น รู้ ธรรมชาติแห่งชีวิต สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว ระดับมัธยมศึกษา เรียนรู้โดยตน มีวิทยาการของตน โดยธรรมชาติแห่งชีวิต สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว ประโยชน์แท้แก่มหาชนในเบื้องต้น นักศึกษาระดับอุดมศึกษา เรียนรู้โดยตน ในปัจจัยเหตุและส่งผลแปรเปลี่ยน เป้าหมายให้มีโรงเรียนสถาบันการศึกษา เป็นแบบอย่างของการมี การใช้ศักยภาพสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนอย่างเหมาะสม ให้นักเรียน นักศึกษา ได้เรียนรู้ทุกสาขาวิชา ในลักษณะบูรณาการ วิทยาการ และบูรณาการชีวิต

การดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนมุ่งสู่ประโยชน์แท้แก่มหาชน มุ่งสู่กระแสพุทฺธะเลยมหาวิชาลัย บนฐานงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โดยมีปรัชญาการสร้างนักรักษ์ คือให้การสัมผัสในสิ่งที่ไม่เคยได้สัมผัส การรู้จักจริง ในสิ่งที่ไม่เคยได้รู้จักจริง เป็นปัจจัยสู่จินตนาการ เป็นเหตุแห่งความอาทร การุณย์ สรรพชีวิต สรรพสิ่ง สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนดำเนินงานบนความเบิกบาน บนความหลากหลาย สรรพสิ่ง สรรพการกระทำ ล้วนสมดุลง พืชพรรณ สรรพสัตว์ สรรพสิ่ง ได้รับความการุณย์ บนฐานแห่งสรรพชีวิต นักวิทยาศาสตร์ นักประดิษฐ์ ศิลปกร กวี นักตรรกศาสตร์ ปราชญ์น้อย ปราชญ์ทั่ว สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนดำเนินงานด้วยความศรัทธา เห็นประโยชน์ที่เป็นประโยชน์แท้ ศึกษาเข้าใจในพระราชดำริ เข้าใจในปรัชญาการสร้างนักรักษ์ บรรยากาสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน สร้างแนวคิด ในการนำสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นฐานการเรียนรู้ สร้างแนวทางและจัดทำกระบวนการหรือวิธีการ โดยประโยชน์จากการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนนั้น ได้ทักษะทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา ศิลปะ การจัดการ และเกิดคุณธรรม ในเรื่องความรับผิดชอบ ความซื่อตรง ความอดทน ความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีเมตตา กรุณา มุทิตา ฯลฯ ธรรมชาติของสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนดำเนินการโดยผู้ไม่เชี่ยวชาญ บทบาทสำคัญคือ เมื่อมีแล้ว ใช้พื้นที่นั้นเรียนรู้ เป็นสถานอบรมสั่งสอนเบ็ดเสร็จ เกิดทั้งวิทยาการและปัญญา กำหนดแนวทางในการใช้ธรรมชาติเป็นปัจจัย ให้เรารู้สิ่งรอบตน โดยการสัมผัสด้วยตา หู จมูก และจิตที่แน่วแน่ จดจ่อ แล้วกลับมาพิจารณาตน ชีวิต กาย จิตใจ ดำเนินศึกษาเรียนรู้จากสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ข้อมูลที่ได้รับจะเป็นฐานด้านทรัพยากรกายภาพและชีวภาพ เกิดเป็นตำราในแต่ละเรื่อง เป็นฐานความรู้ เกิดความมั่นคงทางวิทยาการของประเทศไทย เกิดเป็นผลทางเศรษฐกิจเป็นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง

◀ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เมื่อทรงพระเยาว์ ทรงปั้นต้นไม้ เล่นกับพระสหาย

จุดเริ่มต้นและเป้าหมายงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) ได้ดำเนินงานสนองพระราชดำริจัดตั้งงาน "สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน" เมื่อ พ.ศ.๒๕๓๗ เพื่อเป็นสื่อในการสร้างจิตสำนึกด้านอนุรักษ์พันธุกรรมพืช โดยให้เยาวชนได้ใกล้ชิดกับพืชพรรณไม้ เห็นคุณค่า ประโยชน์ ความสวยงาม อันจะก่อให้เกิดความคิดที่จะอนุรักษ์พืชพรรณต่อไป โดยดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์ในพื้นที่ของโรงเรียนเป็นการจัดแหล่งการเรียนรู้ที่สร้างโอกาสให้นักเรียนได้เผชิญกับความเป็นจริงตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต โดยเฉพาะต้นไม้ ตลอดจนสิ่งมีชีวิตอื่นที่อยู่อาศัยสัมพันธ์กับพืชพรรณไม้ทั้งหลาย รวมถึงระบบนิเวศที่เกื้อกูลกันของธรรมชาติในบริเวณนั้น ชีวิตเด็กที่สัมพันธ์กับธรรมชาติจะเปิดโอกาสแห่งการแสวงหาความรู้จากประสบการณ์ และสร้างความรื่นรมย์ บ่มเพาะความอ่อนโยนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับชีวิตทั้งหลาย ซึ่งเป็นเพื่อนร่วมโลกเดียวกัน

สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนจึงเป็นการดำเนินงานที่อิงรูปแบบของ "สวนพฤกษศาสตร์" โดยมีการรวบรวมพรรณไม้ที่มีชีวิต มีแหล่งข้อมูลพรรณไม้มีการศึกษาต่อเนื่องมีการเก็บตัวอย่างพรรณไม้แห้ง พรรณไม้ดอง พรรณไม้เฉพาะส่วน มีการรวบรวมพรรณไม้ท้องถิ่นเข้ามาปลูกรวบรวมไว้ในโรงเรียน บันทึกข้อมูลและภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับพรรณไม้ มีมุมสำหรับศึกษาค้นคว้า และมีการนำไปใช้ประโยชน์เป็นสื่อการเรียนการสอนในวิชาต่างๆ เป็นการดำเนินการให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ไม่ฝืนธรรมชาติ เป็นไปตามความสนใจและความพร้อมของโรงเรียน ดำเนินการด้วยความสมัครใจ ไม่ให้เกิดความเครียด การใช้ "สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน" เป็นสื่อในการที่จะให้นักเรียนเยาวชนและประชาชนทั่วไปได้มีความเข้าใจเห็นความสำคัญของพืชพรรณ เกิดความรักหวงแหนและรู้จักการนำไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานพระราชดำริ และแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเป็นระยะๆ

งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ได้เริ่มประชุมครั้งแรกที่โรงเรียนอุดมตรุณี จังหวัดสุโขทัย ในเดือนกันยายน พ.ศ.๒๕๓๗ โดยในระยะต้น โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม และภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เริ่มต้นจัดทำแบบศึกษาพรรณไม้ในสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เพื่อใช้ในการศึกษาพรรณไม้ในโรงเรียน และได้มีการพัฒนาเรื่อยมา

จากพระราชดำริสู่แนวทางการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

จากพระราชดำริ ให้สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นฐานการเรียนรู้ เพื่อเข้าถึงวิทยาการ ภูมิปัญญาและภูมิปัญญาแห่งตน ปฏิบัติตนเป็นผู้อนุรักษ์ พัฒนา สรรพชีวิต สรรพสิ่ง ด้วยคุณธรรม ผู้บริหาร ครู อาจารย์ เข้าถึงสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ทั้งปรัชญาและบรรยากาศสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ปฏิบัติงานเป็นหนึ่ง

- ▲ ๙ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๗ วันพีชมงคล สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทอดพระเนตรนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนจากโรงเรียนสมาชิก หน้าสำนักงาน อพ.สธ. สวนจิตรลดา (เดิม)
- ▼ ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๘ วันพีชมงคล ทรงมีพระราชปฏิสันถารกับคณาจารย์ที่ปฏิบัติงาน สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่มาเฝ้ารับเสด็จ หน้าสำนักงาน อพ.สธ. สวนจิตรลดา (เดิม)

สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนมีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับธรรมชาติ ไม่ให้เกิดความเครียด เบื้องแรกต้องทำความเข้าใจในเรื่องแนวคิดแนวปฏิบัติว่า สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นส่วนของการใช้ประโยชน์ ที่จะนำมาใช้เป็นฐานการเรียนรู้ ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พืชพรรณ คือสามารถใช้พืชและธรรมชาติ เป็นสื่อการเรียนการสอน มิใช่เป็นเพียงสวนประดับ สวนหย่อมหรือสวนสวย โรงเรียนงาม แต่เป็นงานที่เข้ามาสนับสนุนสวนที่มีอยู่แล้ว หรือเป็นการดำเนินการขั้นใหม่ ซึ่งจะให้ความรู้ พัฒนาสภาพแวดล้อมตามลำดับ เป็นงานที่จะดำเนินอย่างต่อเนื่องไม่รู้จักจบ เพราะสามารถใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนที่ไม่ต้องลงทุน เพียงแต่ให้เด็กรู้จักสังเกตเรียนรู้ ตั้งคำถามและหาคำตอบ เป็นข้อมูลสะสมอันจะก่อให้เกิดความรู้ และผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่นั้นๆ รวมทั้งเป็นที่รวบรวมพันธุ์ไม้หายาก พันธุ์ไม้ที่ใกล้สูญพันธุ์ พันธุ์ไม้ที่เป็นประโยชน์ พืชสมุนไพร พืชผักพื้นเมือง เป็นที่รวมภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการใช้พื้นที่เรียนรู้เป็นสถานอบรมสั่งสอนเบ็ดเสร็จ เกิดมีทั้งวิทยาการทั้งปัญหาสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนของโรงเรียนที่เป็นสมาชิกจะเป็นส่วนหนึ่งของ **"สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.)"** ที่เชื่อมต่อด้วยระบบข้อมูลจะเป็นสวนพฤกษศาสตร์ที่ใหญ่ที่สุด เนื่องจากมีสมาชิกระบายอยู่ทั่วประเทศ มีความหลากหลายของพรรณไม้ภูมิประเทศและความหลากหลายของการปฏิบัติในการนำเอาต้นไม้พืชพรรณในสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นสื่อการเรียนการสอน เป็นฐานการเรียนรู้ สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนดำเนินการโดยนักเรียน มีครูอาจารย์เป็นผู้ให้คำแนะนำสนับสนุน ผู้บริหารเป็นหลักและผลักดัน มีโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) เป็นผู้สนับสนุนทางวิชาการ

สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนจึงเป็นการดำเนินงานของโรงเรียนโดยสมัครใจ ที่จะนำแนวพระราชดำริและแนวทางการดำเนินงานที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ (อพ.สธ.) ให้คำแนะนำมาปฏิบัติ โดยเปิดโอกาสให้แต่ละโรงเรียนดำเนินงานตามความพร้อม ไม่ฝืนธรรมชาติและนำพืชพรรณไม้ในโรงเรียนพัฒนาเป็นฐานการเรียนรู้ เป็นสื่อการเรียนการสอนในวิชาต่างๆ อันจะเกิดผลประโยชน์แก่นักเรียน ครู อาจารย์ที่ดำเนินงาน เกิดข้อมูลองค์ความรู้ วิธีการที่จะทำให้เกิดผู้เชี่ยวชาญสามารถที่จะนำไปใช้เป็นผลงานทางวิชาการ เพื่อเสนอขอตำแหน่งปรับระดับตำแหน่งทางวิชาการต่อไป พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๒๕ ระบุว่า "รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์กีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งเรียนรู้อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ "หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๔๔ ได้ระบุว่าในการจัดการเรียนรู้เน้น "การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติการเรียนรู้จากปฏิบัติจริงและการเรียนแบบบูรณาการการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้คุณธรรม ทั้งนี้ต้องนำกระบวนการจัดการกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กระบวนการคิดและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ไปสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกสาระกลุ่มการเรียนรู้เนื้อหาและกระบวนการต่างๆ ข้ามสาระการเรียนรู้ซึ่งสาระในการเรียนรู้อิงกระบวนการบูรณาการ เป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระเดียวกันหรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน....."

๑๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๖๘
นักเรียนอนุบาล ๑ โรงเรียนจิตรดา เรียนรู้พรรณไม้ กับเจ้าหน้าที่ อพ.สธ.
หน้าสำนักงาน อพ.สธ. สวนจิตรดา

จากหลักสูตรจะเห็นถึงการให้ความสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบต่างๆ ที่มุ่งให้นำไปสอดแทรกในการเรียนการสอน ทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่ม และข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ การบูรณาการคือ การทำให้สมบูรณ์ ให้ครอบคลุม เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งให้เห็นการเกาะเกี่ยวสัมพันธ์ของทุกอย่างในลักษณะองค์รวม ซึ่งเป็นความจริงของสรรพสิ่งในธรรมชาติ เป็นความรู้ที่มีความหมายและนำไปใช้ได้จริง

พัฒนาการคู่มือดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน พ.ศ.๒๕๔๓- ๒๕๖๐

เพื่อให้การดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนของสมาชิกมีมาตรฐาน อพ.สธ. ได้จัดทำคู่มือดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเล่มแรกในปี ๒๕๔๓ ซึ่งหลักของคู่มือเป็นเรื่องการดำเนินงาน ๕ องค์ประกอบสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน สำหรับสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและผู้สนใจ โดยมีรายละเอียดกิจกรรมโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ แนวทางการดำเนินงานตามองค์ประกอบสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในการจัดทำป้ายชื่อพรรณไม้ การรวบรวมพรรณไม้เข้าปลูกเพิ่ม การศึกษาข้อมูลด้านต่างๆ การรายงานผลการเรียนรู้ การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ทางการศึกษา

พ.ศ.๒๕๕๑ อพ.สธ. ได้จัดทำคู่มือดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเล่มที่ ๒ สำหรับโรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ผู้สนใจ โดยมีรายละเอียดเพิ่มขึ้นจากเล่มแรก เป็นสาระการเรียนรู้ ธรรมชาติแห่งชีวิต สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว ประโยชน์แท้แก่มหาชน ผันสู่วิถีใหม่ในฐานไทย การประเมินสถานศึกษา ในด้านการจัดการ วิธีการ และผลการดำเนินงาน เอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น การเก็บและรักษาตัวอย่างพรรณไม้ แนวทางการถ่ายภาพพรรณไม้เพื่องานด้านพฤกษศาสตร์ ฯลฯ การวิเคราะห์ความสอดคล้องงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนกับหลักสูตรแกนกลางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ และได้มีการวิเคราะห์ในกลุ่มสาระต่างๆ จนครบ ๘ กลุ่มสาระ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ ศิลปะ สังคมศึกษา สุขศึกษา การงานอาชีพ และเทคโนโลยี

พ.ศ.๒๕๖๐ อพ.สธ. ได้ปรับปรุงคู่มือดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โดยหลักการคงเดิม พัฒนาเพิ่มรายละเอียดเพื่อทำความเข้าใจ แทรกบทปฏิบัติการพืชศึกษา รวมทั้งเพิ่มงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นสำหรับโรงเรียน ซึ่งได้มีการขยายผลทำความเข้าใจ และฝึกปฏิบัติในการฝึกอบรมปฏิบัติการงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน การประชุมกลุ่ม การเยี่ยมกลุ่มสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน การมีคู่มือสำหรับการเยี่ยมเยือน พิจารณาให้คะแนนประเมินสถานศึกษา ในด้านการบริหารจัดการ วิธีการดำเนินงาน และผลการดำเนินงาน รวมทั้งคู่มือการพิจารณาการดำเนินงาน สาระธรรมชาติแห่งชีวิต สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว ประโยชน์แท้แก่มหาชน เพื่อให้สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่มีความพร้อม ในการขอรับพระราชทานป้ายสนองพระราชดำริ และเกียรติบัตรสนองพระราชดำริงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โดยมีเกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนโรงเรียน ที่ต้องแสดงให้เห็น ความรอบรู้ เชี่ยวชาญ สมดุล สมบูรณ์ และถ่ายทอดได้ สามารถเป็นผู้แทนของ อพ.สธ. ในงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

▲ คู่มืองานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
เล่มแรก พ.ศ. ๒๕๔๓

◀ ตัวอย่างพรรณไม้แห้งอินทรีชิต
สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
โรงเรียนสตรีศรีนครราชสีมา (พ.ศ. ๒๕๖๐)

▼ วันพีชมงคล พ.ศ. ๒๕๔๐ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และคณาจารย์ภาควิชาพฤกษศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ธนาคารข้อมูล อพ.สธ. สวนจิตรลดา (เดิม)

งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
โรงเรียนวัดโนทัยพายัพ จังหวัดเชียงใหม่
(บันทึกภาพ พ.ศ.๒๕๕๕)

พัฒนาการแบบศึกษาพรรณไม้ในสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จากภาษาไทยสู่ภาษาถิ่นและภาษาสากล

เมื่อมีการขยายฐานสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนไปทั่วทุกภูมิภาค ในสถานศึกษาที่มีการใช้ภาษาท้องถิ่น หรือภาษาต่างประเทศ ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๕๓ อพ.สธ. สนับสนุนให้มีการแปลแบบศึกษาพรรณไม้ในสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนหลายภาษาโดยสมาชิก ในปี พ.ศ.๒๕๕๓ โรงเรียนพิชญศึกษา จังหวัดนนทบุรี ได้แปลเป็นภาษาอังกฤษ , โรงเรียนวัดสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร แปลเป็นภาษาจีน , โรงเรียนรามวิทยารัชฆังคละภิเษก จังหวัดสุรินทร์ แปลเป็นภาษาเขมร, โรงเรียนอิสลามนิตินิธิย จังหวัดปัตตานี แปลเป็นภาษามลายู และในปี พ.ศ.๒๕๕๔ วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ได้แปลเป็นภาษาลาว สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงนำแบบศึกษาพรรณไม้ในสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนภาษาจีน พระราชทานให้โรงเรียนหมื่นหยาง เซียนเฟิงลู่ มณฑลเสฉวน สาธารณรัฐประชาชนจีน ใช้ศึกษาพืชพรรณไม้ นับว่าทรงพระอัจฉริยะ ที่จะให้นักเรียนในประเทศต่างๆ ศึกษาพรรณไม้ในโรงเรียนในพื้นที่ของตนเอง จัดเก็บข้อมูลและจัดการความรู้ฐานทรัพยากรท้องถิ่น ให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ เกิดการแบ่งปัน ไม่เกิดการแย่งชิง

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทอดพระเนตรผลงานศึกษาพรรณไม้ภาษาจีน งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โรงเรียนวัดสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ในงานประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๒ ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๕

สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนให้โอกาสนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้เรียนรู้พืชพรรณและธรรมชาติ

งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นกิจกรรมสร้างจิตสำนึกให้กับเยาวชน นักเรียนโรงเรียนโสตศึกษาเป็นเยาวชนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน มีความสามารถที่จะเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ได้เหมือนกับเยาวชนทั่วไป กิจกรรมดังกล่าวสามารถพัฒนาผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดอุดรธานีได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์ความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรสถานศึกษา จัดทำประมวลความรู้และคำศัพท์ภาษามือ งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ซึ่งใช้ภาษามือเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๗

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทอดพระเนตรผลงานพืชศึกษา งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในงานประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๓ ณ โรงเรียนนันทบุรีวิทยาลัย จังหวัดนันทบุรี

ขั้นตอนการสร้างศัพท์ภาษามือ เพื่อใช้ในงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จะรวบรวมคำศัพท์ที่จำเป็นในการเรียนรู้ ชื่อพรรณไม้ในโรงเรียน การดำเนินงาน ๕ องค์ประกอบ การเรียนรู้พืชศึกษา สาระการเรียนรู้ธรรมชาติแห่งชีวิตสรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยวและประโยชน์แท้แก่มหาชนผ่านการตรวจสอบความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ของภาษามือ จากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษามือ และผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมทางภาษาของคนหูหนวก ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่คนหูหนวกยอมรับและนิยมใช้

จากการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดอุดรธานี ได้รับพระราชทานป้ายสนองพระราชดำริฯ และเกียรติบัตรฯ มีการขยายผลไปยังโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดสุรินทร์ และโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม และจะเพิ่มขึ้นในอนาคตการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนในโรงเรียนโสตศึกษาซึ่งผู้เรียนที่ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นงานที่คุณครูต้องมีความมุ่งมั่น มีความเมตตาอย่างสูง จากคุณครูปกติถ่ายทอดงานให้กับคุณครูที่สอนภาษามือและถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินที่ใช้เวลามากกว่าโรงเรียนที่มีนักเรียนปกติ ในการจะเข้าสู่มาตรฐานงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นการให้โอกาสกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ได้เรียนรู้พืชพรรณและธรรมชาติ

ประมวลความรู้และคำศัพท์ภาษามือ สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
จัดทำโดยโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดอุดรธานี

พัฒนาการสื่องานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน สู่งานฐานทรัพยากรท้องถิ่น

จากจุดเริ่มต้นงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ใน พ.ศ.๒๕๓๗ จนปัจจุบัน งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งในการรวบรวมฐานข้อมูลทรัพยากรของท้องถิ่นชุมชน อพ.สร. ได้จัดทำสื่อองค์ความรู้ สื่อปฏิสัมพันธ์เพื่อการเรียนรู้ และสื่อเพื่อการเก็บรวบรวมฐานทรัพยากร ดังนี้

สื่อองค์ความรู้ด้านพรรณไม้ของ อพ.สร.

พ.ศ.๒๕๔๔ หนังสือไม้พุทธรูปประวัติ เรียบเรียงโดย ศ.ดร.พเยาว์ เหมือนวงษ์ญาติ

พ.ศ.๒๕๔๕ ประโยชน์ของสมุนไพรในงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เรียบเรียงโดย ศ.ดร.พเยาว์ เหมือนวงษ์ญาติ

พ.ศ.๒๕๔๘ หนังสือศิลปะการวาดภาพพฤกษศาสตร์ เรียบเรียงโดย อาจารย์ลลิตา โรจนกร

พ.ศ.๒๕๔๙ ประโยชน์และพิษภัยของพืช เรียบเรียงโดย ศ.ดร.พเยาว์ เหมือนวงษ์ญาติ

สื่อองค์ความรู้ งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

สื่อปฏิสัมพันธ์เพื่อการเรียนรู้

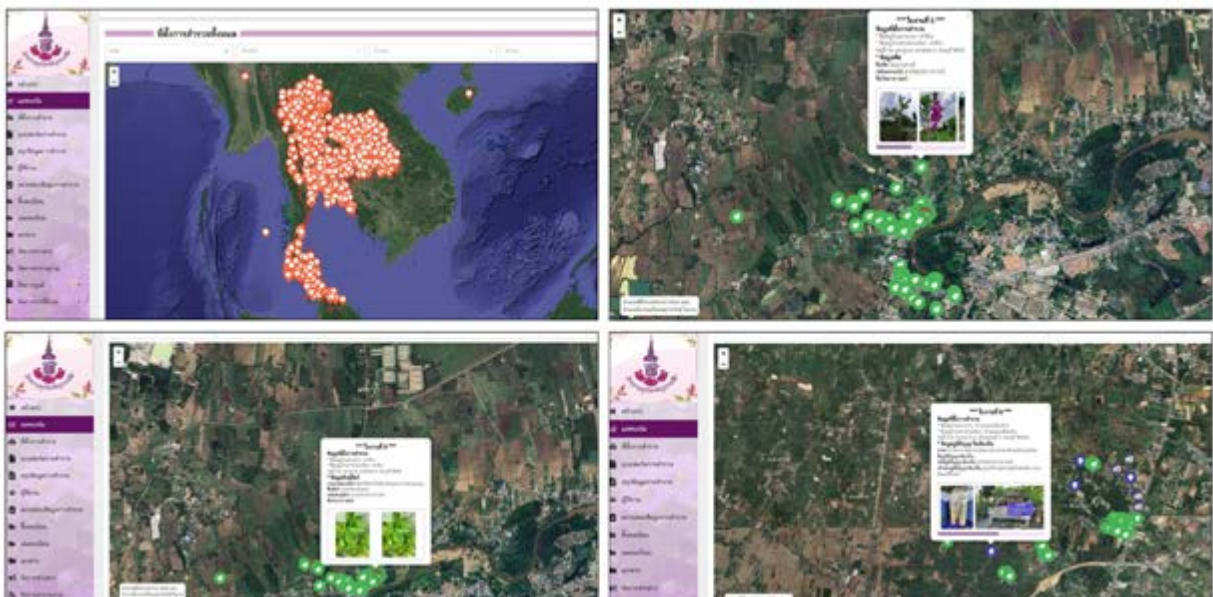
พ.ศ. ๒๕๕๖ จัดทำโปรแกรมสื่อผสมคอมพิวเตอร์ “เอิร์ธ กับ แนน” ตอน ก้าวแรกกับ พฤษภอนุกรมวิธาน โดยเป็นวิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต ของ นายภัทรชัย จุฑามาศ

พ.ศ. ๒๕๖๐ แอนิเมชันหลักสูตรงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และหลักสูตรงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น บนเว็บไซต์ อพ.สธ. สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)

สื่อเพื่อการเก็บรวบรวมฐานข้อมูลทรัพยากร อพ.สธ.

พ.ศ. ๒๕๖๓ มูลนิธิ อพ.สธ. สนับสนุนการจัดทำ RSPG Application โดย บริษัท อินเทอร์เน็ต ประเทศไทย จำกัด (มหาชน) เพื่อรวบรวมข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น ชุมชน และหน่วยงานร่วมสนองพระราชดำริ

สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เปิดเวทีวิชาการให้เยาวชน

จากจุดเริ่มต้นในปี ๒๕๓๗ อพ.สธ. ผู้บริหารสถานศึกษา และนักวิชาการจิตอาสา ได้ร่วมกันเผยแพร่แนวพระราชดำริ รับสมัครสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนช่วงเริ่มต้น ได้แก่ โรงเรียนอุดมดรุณี จังหวัดสุโขทัย โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี จังหวัดพิษณุโลก โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก จังหวัดตาก ซึ่งสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงติดตามการดำเนินงาน ทรงตรัสให้กำลังใจ สนพระทัย ทรงให้โอกาสเยาวชน เด็กนักเรียน ถวายรายงานต่อพระพักตร์ ทรงให้คำแนะนำ ความคิดเห็นการพัฒนางานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นแนวพระราชดำริในพระองค์ ที่จะพัฒนาเยาวชนของชาติให้เรียนรู้ศึกษาวิชาการโดยใช้ธรรมชาติเป็นสื่อที่หาได้โดยทั่วไป ไม่สิ้นเปลือง และเป็นการพัฒนาจิตสำนึกในการหวงแหนทรัพยากรไปพร้อมกัน

พ.ศ. ๒๕๓๘ อพ.สธ. ได้เริ่มจัดทำจุลสารสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เพื่อเป็นสื่อกลางให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนความรู้ เยาวชนได้แสดงผลงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน พ.ศ.๒๕๔๐ อพ.สธ. เริ่มต้นให้โรงเรียนสมาชิกนำผลงานนักเรียนมาจัดแสดงหน้าสำนักงาน อพ.สธ. สวนจิตรลดา ในวันพืชมงคลทุกปี

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๗

นักเรียนถวายรายงานสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี งานประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๓ ณ โรงเรียนนนทบุรียวิทยาลัย จังหวัดนนทบุรี

ในปี ๒๕๔๐ เมื่อสิ้นสุดแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ ๕ ปีที่หนึ่ง สมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน มีจำนวน ๖๗ โรงเรียน

สื่อบันทึกงานประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน พ.ศ.๒๕๔๓ และ สื่อบันทึกงานประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๑ ถึง ครั้งที่ ๘

พ.ศ.๒๕๔๓

ครั้งที่ ๑ (พ.ศ.๒๕๔๓)

ครั้งที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๔๔)

ครั้งที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๔๗)

ครั้งที่ ๔ (พ.ศ.๒๕๔๙)

ครั้งที่ ๕ (พ.ศ.๒๕๖๑)

ครั้งที่ ๖ (พ.ศ.๒๕๖๕)

ครั้งที่ ๗ (พ.ศ.๒๕๖๖)

ครั้งที่ ๘ (พ.ศ.๒๕๖๗)

- ▲ การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ณ อาคารสารนิเทศ ๕๐ ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร วันที่ ๑๒-๑๔ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๓
- ▼ การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๑ ณ โรงเรียนสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี วันที่ ๘-๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๓

- ▲ การประชุมวิชาการและนิทรรศการ สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๒ ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ ๒๑-๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๕

- ▼ การประชุมวิชาการและนิทรรศการ สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๓ ณ โรงเรียนนันทบุรีวิทยาลัย อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี วันที่ ๑๒ - ๑๖ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๗

▲ การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๔ ณ สนามเสือป่า พระราชวังดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร วันที่ ๒๙ กรกฎาคม – ๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๙

▼ การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๕ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี วันที่ ๒๔-๒๘ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๑

- ▲ การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๖ ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช วันที่ ๑๙-๒๕ กันยายน พ.ศ.๒๕๖๕
- ▼ การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๗ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ศูนย์แมริม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ ๒๑-๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๖๖

- ▲ การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๘ ณ ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา วันที่ ๓๐ พฤศจิกายน - ๔ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๖๗
- ▼ การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๙ ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา พ.ศ.๒๕๖๘

สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน กำลังสำคัญของชุมชน ในการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น

จากพระราชโฆวาท พระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี หลายองค์ ทรงสื่อถึงเรื่องความรักทรัพยากรต้องรู้ว่ามีทรัพยากรอะไรในท้องถิ่นชุมชน

“ การรักในทรัพยากร คือ การรักชาติรักแผ่นดิน รักสิ่งที่เป็นสมบัติของเรา การที่จะให้เขารัก ประเทศชาติหรือรักษาสมบัติของเขานั้น ทำได้โดยก่อให้เกิดความรักความเข้าใจ ถ้าใครไม่รู้จักกัน เราก็ไม่มีความสัมพันธ์ ไม่มีความผูกพันต่อกัน แต่ว่าถ้าให้รู้จักสิ่งนั้นว่าคืออะไร หรือว่าทำงาน ก็ารู้สึกชื่นชม และรักหวงแหนสิ่งนั้น ว่าเป็นของตน และจะทำให้เกิดประโยชน์ได้ ”

“ การอนุรักษ์ทรัพยากร ไม่ใช่เฉพาะให้นักเรียนปลูกป่าหรือให้อนุรักษ์ดิน ปลูกหญ้าแฝกอย่างเดียว ก็พยายามจะให้ออกไปดูข้างโรงเรียน ว่าที่นั้นมีอะไรอยู่ และต้นไม้ชื่ออะไร เป็นอะไร ”

พระราชโฆวาท ๑๔ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๔๐

ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา

จะเห็นได้ว่าการรักทรัพยากรนั้น ไม่เฉพาะทรัพยากรกายภาพและทรัพยากรชีวภาพเท่านั้น ทรัพยากรทางวัฒนธรรมภูมิปัญญา ก็เป็นสมบัติ ที่ต้องรัก เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาให้เกิดประโยชน์ได้

“ ได้ไปกับ สมศ. มา เห็นว่าโรงเรียนยังสัมพันธ์กับชุมชนน้อย ทำอย่างไร ให้ชุมชนมาให้โรงเรียน โดยเฉพาะนักเรียน ช่วยในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชและให้มีการทำ DNA Fingerprint ในโรงเรียน ”

พระราชกระแส พ.ศ.๒๕๔๘

ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา

ในการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น พระองค์มีพระราชดำริให้สถานศึกษาสัมพันธ์กับชุมชน ไม่ทำเฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น

การจัดทำฐานทรัพยากรท้องถิ่นที่มีสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเป็นกำลัง เนื่องจากการบริหารจัดการท้องถิ่นชุมชนดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลถือเป็นหน่วยบริหารประเทศที่เล็กที่สุด มีหน้าที่ต้องดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ดูแลการศึกษา ดูแลประโยชน์สุขของท้องถิ่นชุมชน และมีภารกิจในการทำแผนพัฒนาเกษตรของท้องถิ่น ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลจำเป็นต้องทราบข้อมูลทางกายภาพ ข้อมูลชีวภาพ เศรษฐกิจสังคม ศักยภาพชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำภูมิปัญญานั้นไปพัฒนาต่อยอด เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ทำให้เป็นมาตรฐานสากล

แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่ศึกษารวบรวมข้อมูลทรัพยากร จึงจำเป็นต้องประสานกับโรงเรียนและชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วม ช่วยในการสำรวจดูแลรักษาทรัพยากรที่ท้องถิ่นชุมชนเป็นเจ้าของ

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทอดพระเนตรงานนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น โรงเรียนบ้านอรุโณทัย ตำบลคลองชะอุ่น อำเภอบางมอ จังหวัดสุราษฎร์ธานี หน้าสำนักงาน อพ.สธ. สวนจิตรลดา (เดิม) ในวันพืชมงคล ๑๓ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๘

เมื่อพิจารณาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี ๒๕๕๑ จะเห็นได้ว่าในสาระวิทยาศาสตร์นักเรียนจะต้องทราบในเรื่องทรัพยากรในท้องถิ่น และการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น นั่นคือจะต้องมีภูมิปัญญามากำกับการใช้ประโยชน์ เช่น การใช้ประโยชน์ พัฒนาผลิตภัณฑ์จากพืชผักพื้นเมือง พืชสมุนไพร และยังสามารถบูรณาการไปยังกลุ่มสาระสังคมสิ่งแวดล้อม บทบาทของสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนจึงไม่อยู่เฉพาะในโรงเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้เท่านั้น ยังเป็นผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น ชุมชน หากมีการทำความเข้าใจการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ในการสำรวจทรัพยากร รวมทั้งการศึกษาในรายละเอียด โดยใช้แนวทางการศึกษาพืชของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่จะเกิดเป็นประโยชน์แท้ที่ได้ทั้งส่วนตัวและส่วนรวมจะเป็นฐานทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) การที่สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนจะเป็นกำลังสำคัญในการสำรวจฐานทรัพยากรท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องมีโรงเรียนที่ได้รับพระราชทานป้ายสนองพระราชดำริ และโรงเรียนที่ได้รับเกียรติบัตรสนองพระราชดำริงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับโรงเรียนอื่นๆ ในตำบล

๓๐ ปี สวนพักษาศาสตร์โรงเรียน นวัตกรรมทางการศึกษา บูรณาการศาสตร์และศิลป์

ในการดำเนินงาน อพ.สธ.ระยะ ๕ ปีที่เจ็ด (ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ - กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๙) มีนโยบายการดำเนินงานสวนพักษาศาสตร์โรงเรียน เข้มข้น = เนื้อหาวิชาการมากขึ้น เข้มแข็ง = มีผู้เข้าร่วมมากขึ้น พัฒนา = พัฒนาไปสู่ประโยชน์แท้ มาตรฐานและการรักษามาตรฐาน

ปัจจุบัน มีโรงเรียนสมาชิกสวนพักษาศาสตร์โรงเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา ๙,๖๕๕ โรงเรียน (ณ ๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘ จากจำนวนทั้งหมด ๔๐,๐๐๕ แห่ง) โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้จัดให้มีการฝึกอบรมปฏิบัติการงานสวนพักษาศาสตร์โรงเรียน ที่ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. และศูนย์ประสานงาน อพ.สธ. ในภูมิภาคต่างๆ

สวนพักษาศาสตร์โรงเรียนมีศักยภาพเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาบูรณาการศาสตร์และศิลป์ สวนพักษาศาสตร์โรงเรียน เป็นนวัตกรรมทางด้านหลักสูตร เป็นการใช่วิธีการใหม่ๆ ในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นและตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น เนื่องจากหลักสูตรจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลก

การพัฒนาหลักสูตรตามหลักการและวิธีการดังกล่าว ต้องอาศัยแนวคิดและวิธีการใหม่ๆ ที่เป็นนวัตกรรมการศึกษาเข้ามาช่วยเหลือจัดการให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ นวัตกรรมทางด้านหลักสูตรในประเทศไทย ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรดังต่อไปนี้

๑. หลักสูตรบูรณาการ เป็นการบูรณาการส่วนประกอบของหลักสูตรเข้าด้วยกันทางด้านวิชาการ ในสาขาต่างๆ การศึกษาทางด้านจริยธรรมและสังคมโดยมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนดีสามารถใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ในสาขาต่างๆ ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมอย่างมีจริยธรรม

๒. หลักสูตรรายบุคคล เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อตอบสนองแนวความคิดในการจัดการศึกษารายบุคคล ซึ่งจะต้องออกแบบระบบเพื่อรองรับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านต่างๆ

๓. หลักสูตรกิจกรรมและประสบการณ์ เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นกระบวนการในการจัดกิจกรรม และประสบการณ์ให้กับผู้เรียน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ เช่น กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทเรียน ประสบการณ์การเรียนรู้จากการสืบค้นด้วยตนเอง

๔. หลักสูตรท้องถิ่น เป็นการพัฒนาหลักสูตรที่ต้องการกระจายการบริหารจัดการออกสู่ท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และความเป็นอยู่ของประชาชนที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่น แทนที่หลักสูตรในแบบเดิมที่ใช้วิธีการรวมศูนย์การพัฒนาอยู่ในส่วนกลาง

งานสวนพักษาศาสตร์โรงเรียนสามารถพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น และตอบสนองความต้องการ การเรียนการสอนรายบุคคลให้มากขึ้น สวนพักษาศาสตร์โรงเรียน เป็นทุกสิ่งทุกอย่างในโรงเรียน โดยใช้พืชเป็นปัจจัยหลักชีวภาพอื่นๆเป็นปัจจัยรอง ทรัพยากรกายภาพเป็นปัจจัย

ประกอบ อาคารสถานที่ และอื่นๆ เป็นปัจจัยเสริม สอนพฤษภาคมศาสตร์โรงเรียนจึงเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา บูรณาการทั้งศาสตร์และศิลป์ ที่มีการจัดการให้เกิดการเรียนรู้ ไม่เพียงในหนังสือตำรา เป็นการเรียนรู้สัมผัสจริงและมีวิธีการที่แตกต่างจากการเรียนตามปกติซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางของ สพฐ. และยังนำไปสู่นวัตกรรมองค์กร คือการเข้าสู่กระแสนวัตกรรมไฮเทคที่ผู้บริหารปกครองโดยธรรม คุรุปฏิบัติงานด้วยความผาสุก กลมเกลียว ประหยัดสุด ประโยชน์สูง เด็กมีธรรม มีปัญญา จิตระเบียบของกาย เป็นระเบียบของใจ ความก้าวร้าวไม่มีในหมู่เด็ก เป็นระเบียบทุกหนแห่ง

บรรณานุกรม

- โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.(๒๕๔๓).
สอนพฤษภาคมศาสตร์โรงเรียน โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (๒๕๕๔)
แผนแม่บท โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี ระยะ ๕ ปีที่ห้า (๑ ตุลาคม ๒๕๕๔ - ๓๐ กันยายน ๒๕๕๙) กรุงเทพฯ
- โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (๒๕๕๙)
แผนแม่บท โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี. ระยะ ๕ ปีที่หก (๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ - ๓๐ กันยายน ๒๕๖๔) กรุงเทพฯ.
- ปิยรัชฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์ (๒๕๕๒) ลายพิมพ์ดีเอ็นเอสู่สวนพฤษภาคมศาสตร์โรงเรียน ๒๕๕๒ จากยอดเขา
 ถึงใต้ทะเล ๓ ทรัพยากรไทย ภูมิปัญญาไทย ผันสู่วิถีใหม่ในฐานไทย สู่เศรษฐกิจพอเพียง. (หน้า ๒๑-๒๖).
 กรุงเทพฯ : เวิร์ค สแควร์.
- ปิยรัชฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์. (๒๕๖๐) แนวทางการบริหารจัดการสมาชิกสวนพฤษภาคมศาสตร์โรงเรียนและสมาชิก
 ฐานทรัพยากรท้องถิ่นตามแนวทางการดำเนินงานตามแผนแม่บทในกรอบสร้างจิตสำนึก อพ.สธ. จากยอด
 เขา ถึงใต้ทะเล ๗ ทรัพยากรไทย ศักยภาพมากล้นมีให้เห็น. (หน้า ๓๐ -๓๗). กรุงเทพฯ : เวิร์ค สแควร์.
- พรชัย จุฑามาศ. (๒๕๕๐) สวนพฤษภาคมศาสตร์โรงเรียนระยะ ๕ ปีที่สี่ (๑ ตุลาคม ๒๕๕๑ -๓๐กันยายน ๒๕๕๔).
 จากยอดเขาถึงใต้ทะเล ๒ สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว สู่ประโยชน์แท้แก่มหาชน (หน้า ๑๕-๒๒).
 กรุงเทพฯ : เวิร์ค สแควร์.
- พรชัย จุฑามาศ. (๒๕๕๒). สวนพฤษภาคมศาสตร์โรงเรียน. จากยอดเขาถึงใต้ทะเล ๓ ทรัพยากรไทย ภูมิปัญญาไทย
 ผันสู่วิถีใหม่ในฐานไทย สู่เศรษฐกิจพอเพียง. (หน้า ๑๖-๒๐). กรุงเทพฯ : เวิร์ค สแควร์.
- พรชัย จุฑามาศ. (๒๕๕๔). สวนพฤษภาคมศาสตร์โรงเรียน ๕ ปีที่ห้า (ตุลาคม ๒๕๕๔ - กันยายน ๒๕๕๙). จากยอดเขา
 ถึงใต้ทะเล ๔ ทรัพยากรไทย ก้าวสู่โลกกว้างอย่างมั่นใจ. (หน้า ๑๗-๒๑). กรุงเทพฯ : เวิร์ค สแควร์
- พรชัย จุฑามาศ. (๒๕๕๖). สวนพฤษภาคมศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่นตามแผนแม่บทในระยะ ๕ ปีที่ห้า
 (ตุลาคม ๒๕๕๔ - กันยายน ๒๕๕๙). ใน จากยอดเขาถึงใต้ทะเล ๕ ทรัพยากรไทย นำสิ่งดีงามสู่ตาโลก.
 (หน้า ๒๑-๒๗). กรุงเทพฯ : เวิร์ค สแควร์.
- พรชัย จุฑามาศ. (๒๕๕๙). สวนพฤษภาคมศาสตร์โรงเรียน โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ๕ ปีที่หก (ตุลาคม ๒๕๕๙ - กันยายน ๒๕๖๔). ใน
 จากยอดเขาถึงใต้ทะเล ๖ หวนดูทรัพยากรสิ่งสินตน. (หน้า ๑๔-๒๐) กรุงเทพฯ : เวิร์ค สแควร์.

พรชัย จุฑามาศ. (๒๕๖๒). โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตามแผนแม่บทระยะ ๕ ปีที่หก (ตุลาคม ๒๕๕๙ – กันยายน ๒๕๖๔). การดำเนินงาน ระยะกลางและระยะปลายของแผนแม่บท จากยอดเขาถึงใต้ทะเล ๘ ทรัพยากรไทย ชาวบ้านไทยได้ ประโยชน์. (หน้า ๙-๒๐) กรุงเทพฯ : สิริบุตรการพิมพ์.

โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดอุดรธานี (พ.ศ.๒๕๕๓). หนังสือภาษามือพรรณไม้ งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน. ขอนแก่น : ขอนแก่นการพิมพ์.

โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดอุดรธานี (พ.ศ.๒๕๕๗). ประมวลความรู้และคำศัพท์ภาษามือ งานสวนพฤกษศาสตร์ โรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน. ขอนแก่น : ขอนแก่นการพิมพ์.

โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น (พ.ศ. ๒๕๖๒). ภาษามือชื่อพรรณไม้ในโรงเรียน เพื่อประกอบการศึกษา สำหรับนักเรียนผู้บกพร่องทางการได้ยิน. ขอนแก่น : ขอนแก่นการพิมพ์.

สถาบันความหลากหลายทางชีวภาพและสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและอาเซียน : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย (พ.ศ.๒๕๕๖) พรรณไม้ในวิทยาลัยครูหัวน้ำทา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (ภาษาลาว). พิจิตร : ร้านดวงดีอตุลย์การพิมพ์.

สืบค้นออนไลน์

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ๒๕๖๔ แผนแม่บท โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ระยะ ๕ ปีที่เจ็ด (๑ ตุลาคม ๒๕๖๔-๓๐ กันยายน ๒๕๖๙) สืบค้นจาก

<http://www.rspg.or.th/masterplan/index.html>

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (๒๕๕๑) คู่มือดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พ.ศ.๒๕๕๑ สืบค้นจาก https://www.rspg.or.th/botanical_school/instruction_2551/index.html

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (๒๕๖๐). คู่มือดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. พ.ศ. ๒๕๖๐ สืบค้นจาก https://www.rspg.or.th/botanical_school/instruction_2560/index.html

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (๒๕๖๘) Web page สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน สืบค้นจาก https://www.rspg.or.th/botanical_school/neo_sbg/index.html

ประมวลพระราชดำริ พระราโชวาท ในแผนแม่บท อพ.สธ. ระยะ ๕ ปีที่เจ็ด สืบค้นจาก <http://www.rspg.or.th/masterplan/index.html>

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=13651

ส่วนที่ ๓
ประมวลพระราโชวาท
พระราชดำรัส

ประมวลพระราโชวาท พระราชดำรัส

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๖ พระราชทานแนวทางการดำเนินงานของ อพ.สธ.

ระยะ ๕ ปีที่หนึ่ง ณ อาคารที่ประทับในสำนักงานชลประทานเขต ๑ ถนนทุ่งโฮเทล จังหวัดเชียงใหม่

"การสอนและอบรมให้เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์พืชพรรณนั้นควร ใช้วิธีการปลูกฝังให้เด็กเห็นความงดงาม ความน่าสนใจ และเกิดความปิติที่จะทำการศึกษาและอนุรักษ์พืชพรรณต่อไป การใช้วิธีการสอนการอบรมที่ให้เกิดความรู้สึกกลัวว่า หากไม่อนุรักษ์แล้วจะเกิดผลเสีย เกิดอันตรายแก่ตนเอง จะทำให้เด็กเกิดความเครียด ซึ่งจะเป็นผลเสียแก่ประเทศในระยะยาว"

วันที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ พระราชทานแนวทางการดำเนินงาน

“งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน” ณ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก จังหวัดตาก

- การนำต้นไม้มาปลูกเพิ่มเติมให้เด็กรู้จักนั้น ต้องไม่มีพืชเสพติด
- ควรให้เด็กหัดเขียนตำรา จากสิ่งที่เรียนในสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
- ควรนำตัวอย่างดิน หิน แร่ มาแสดงไว้ในห้องพิพิธภัณฑ์พืชด้วย เพราะในจังหวัดตาก มีหินแร่อยู่มากชนิด

วันที่ ๒๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ ทรงให้ดำเนินการในการสร้างจิตสำนึกแก่เยาวชนให้รักพืชพรรณ ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร

● ทรงให้หาวิธีการที่จะทำให้เด็กเกิดความสนใจในพืชพรรณต่าง ๆ และเกิดความสงสัยตั้งคำถามเกี่ยวกับพืชพรรณที่ตนสนใจนั้น ซึ่งจะนำไปสู่การศึกษา ค้นคว้าวิจัย ทดลองอย่างง่าย ๆ ที่โรงเรียนที่ไม่มีห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ดีนักก็สามารถดำเนินการได้ หากอาจารย์ในโรงเรียนต่าง ๆ ทำได้ก็จะช่วยให้เด็กเป็นคนฉลาด

วันที่ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ พระราโชวาทและแนวทางการดำเนินงาน อพ.สธ.
ระยะ ๕ ปีที่สอง ณ ศาลาดุสิตดาลัย สวนจิตรลดา

“ส่วนสำหรับเรื่องของโรงเรียนนั้น ก็ได้มีประสบการณ์ในการที่ไปเยี่ยมโรงเรียนในภาคต่าง ๆ มาหลายแห่ง ก็เห็นว่าเรื่องที่จะสอนให้นักเรียนหรือให้เด็กมีความรู้ และมีความรักทรัพยากร คือความรักชาติ รักแผ่นดินนี้ ก็คือรักสิ่งที่เป็นสมบัติของตัวเขา การที่ให้เขารักษาประเทศชาติหรือรักษาสมบัติของเขานั้น ทำได้โดยสร้างความรักความเข้าใจ ถ้าใครไม่รู้จักกัน เราก็ไม่มีความสัมพันธ์ ไม่มีความผูกพันต่อกัน แต่ว่าถ้าให้เขารู้จักว่าสิ่งนั้นคืออะไร เขาจะรู้สึกชื่นชมและรักหวงแหนในสิ่งนั้น ว่าเป็นของตนและจะทำให้เกิดประโยชน์ ได้เคยได้แนะนำโรงเรียนต่างๆ ที่ได้ไปเยี่ยม ไม่เฉพาะแต่โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ นี้ โรงเรียนต่างๆ ไปด้วย ว่านอกจากพืชพรรณแล้ว สิ่งที่มีในธรรมชาติหรือสิ่งที่หาได้ง่ายๆ นั้นก็อาจจะเป็นอุปกรณ์การสอนในวิชาต่างๆ ได้หลายอย่าง แม้แต่วิชาศิลปะก็ให้มาวาดรูปต้นไม้ไม่ต้องหาของอื่นให้เป็นตัวแบบ หรือในเรื่องภาษาไทย การเรียงความก็อาจช่วยในการเขียนรายงาน ทำให้หัดเขียนหนังสือหรือแต่งคำประพันธ์ในเรื่องของพืชเหล่านี้ได้ หรือเป็นตัวอย่างงานศึกษา งานวิทยาศาสตร์ หรือวิชาอื่นๆ ดังที่ ดร.พิศิษฐ์ ได้กล่าวมา ในที่นี้ที่ยังไม่เคยกล่าวคือเรื่องของวิชาการท้องถิ่น ซึ่งเป็นนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการอยู่แล้วที่จะให้นักเรียนได้ศึกษาความรู้ท้องถิ่น นอกจากความรู้ที่เป็นมาตรฐานจากส่วนกลางมาแล้ว แม้แต่ตำราก็มีการส่งเสริมให้ครู อาจารย์ในท้องถิ่นนั้นได้รวบรวมความรู้ หรือได้แต่งขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาวิชาการทางด้านศิลปวัฒนธรรม อาชีพท้องถิ่นแต่ในด้านของธรรมชาตินั้น ยังมีค่อนข้างน้อย เท่าที่ไปแนะนำมาในเรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรนั้น ได้เสนอว่าไม่ใช่เป็นเฉพาะที่จะให้เด็กนักเรียนปลูกป่าหรือว่าให้อนุรักษ์ดินปลูกหญ้าแฝกอย่างเดียว ก็จะพยายามจะให้ออกไปดูข้างๆ โรงเรียนว่า ที่นั้นมีอะไรอยู่ และต้นไม้ไหนชื่ออะไร เป็นอะไร ”

๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๐
ศาลาดุสิตดาลัย สวนจิตรลดา

วันที่ ๑๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ พระราชทานแนวทางการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ณ ห้องประชุมสุธรรมอารีกุล อาคารสารนิเทศ ๕๐ ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

“... โครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนนั้น ก็เป็นงานที่สืบเนื่องต่อจากงานอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เพิ่งจะได้เดินทางไปเยี่ยมดูโรงเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในภาคต่างๆทั่วประเทศ ได้เห็นว่าโรงเรียนบางแห่งนั้นมีภูมิทัศน์ที่ร่มรื่น มีพืชพรรณหลายชนิด ในวิชาเรียนของนักเรียนที่จริงตั้งแต่เป็นเด็กเล็กๆ ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถม มัธยม ทางครูอาจารย์ก็มักจะสอนให้นักเรียนศึกษาถึงโลกของเรา เรื่องของธรรมชาติ ฉะนั้น การที่ศึกษาของใกล้ตัวได้แก่ พืชพรรณที่มีอยู่ในธรรมชาตินั้น ก็เป็นสิ่งที่ง่าย ไม่เสียค่าใช้จ่ายสูง และมีประโยชน์ เพิ่มประสบการณ์แก่นักเรียนในด้านต่างๆ ได้ จึงเห็นว่าการที่คนในระดับที่เป็นผู้ใหญ่ได้ทำได้ดีศึกษาในพืชพรรณต่างๆ แม้แต่แต่ระดับเล็กก็น่าจะได้ประโยชน์ด้วยโรงเรียนบางแห่งก็ตั้งอยู่ในที่ทุรกันดาร แต่ก็ยังมีพืชพรรณต่างๆ ขึ้นอยู่ที่คนอื่น ๆ นอกพื้นที่จะเข้าไปศึกษาได้ยาก ทั้งนักเรียนและผู้ปกครองก็อาจจะมีความรู้แน่นมากกว่าคนอื่น ๆ นักเรียนก็อาจจะเรียนจากผู้ปกครองของนักเรียน เป็นเรื่องของภูมิประเทศท้องถิ่นว่า พืชชนิดนี้คืออะไร แล้วก็ได้อธิบายเปรียบเทียบกับวิทยาการสมัยใหม่ ที่ครูบาอาจารย์สั่งสอน หรือมีปรากฏในหนังสือ นอกจากนั้น การศึกษาเรื่องพืชพรรณน่าจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในแง่ต่างๆ ได้ คนที่ศึกษาเรื่องพืชนั้นก็ได้รับความสุขความสบายใจ มีความคิดในด้านสุนทรีย์ด้านศิลปะในแง่ต่างๆ อาจจะศึกษาหรือใช้เป็นอุปกรณ์การศึกษาในหมวดวิชาต่างๆ ทั้งในเรื่องของวิทยาศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ซึ่งครูและนักเรียนโรงเรียนได้นำมาปฏิบัติ แต่ละโรงเรียนก็มีความคิดแตกต่างกันไป หรือว่าบางอย่างก็เหมือนกัน บางอย่างก็แตกต่างกัน ก็เป็นเรื่องที่ดี ถ้าทุกโรงเรียนสามารถที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยการมาเสนอผลงานหรือนำผลงานมาบันทึกลงในสื่อต่างๆ ก็จะสามารคนำมาแลกเปลี่ยนกันได้ จึงเห็นว่าในการจัดงานในลักษณะนี้ น่าจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการและนักเรียนในโรงเรียนอื่นๆ ที่ยังไม่ได้เข้าร่วมโครงการ...”

๑๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

ห้องประชุมสุธรรมอารีกุล อาคารสารนิเทศ ๕๐ ปี
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

วันที่ ๑๙ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๒ พระราโชวาทถึงความก้าวหน้าของ อพ.สธ. และงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการทรัพยากรไทย : ผืนสู่วิถีใหม่ ในฐานไทย และ ศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรภาคตะวันออก ณ สวนสัตว์เปิดเขาเขียว ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

“...โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ ได้รับการสนับสนุนอย่างยิ่งจากหน่วยงานราชการหลายฝ่าย ที่เห็นว่างานของโครงการเป็นประโยชน์แก่ชุมชนและประเทศชาติทำให้โครงการสามารถขยายงานศึกษาค้นคว้า ออกไปอย่างกว้างขวาง สมองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างเต็มที่ เช่นในปัจจุบัน โครงการปฏิบัติงานศึกษาวิจัยและอนุรักษ์พันธุกรรมพืชด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ มีการส่งเสริมให้ โรงเรียนในท้องถิ่นต่าง ๆ จัดทำสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนเพื่อนักเรียนจะได้ศึกษาเรียนรู้ทรัพยากรธรรมชาติ ประจำท้องถิ่นของตน และใช้สวนพฤกษศาสตร์เป็นห้องเรียนทางธรรมชาติปลูกฝังให้นักเรียนรักธรรมชาติ รักท้องถิ่น และเป็นกำลังช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ...”

๑๙ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๒
สวนสัตว์เปิดเขาเขียว อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓

โรงเรียนสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓ พระราโชวาทเกี่ยวกับความสำคัญของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๑ โรงเรียนสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

“...โครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เป็นงานที่สืบเนื่องต่อจากงานอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เนื่องด้วยในหลายๆ โรงเรียนมีพืชพรรณหลายชนิด บางชนิดเป็นไม้หายากหรือเป็นไม้เฉพาะถิ่น ควรอนุรักษ์ไว้เพื่อเป็นแหล่งศึกษา หรือเพื่อประโยชน์ในด้านอื่นๆ ประโยชน์ในด้านการศึกษาเบื้องต้น คือการฝึกฝนเด็กให้รู้จักสังเกตพืชพรรณไม้ต่างๆ เป็นการเรียนรู้จากสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติรอบตัวเด็กเอง ฝึกให้ค้นคว้าหาข้อมูลทั้งจากเอกสารสิ่งพิมพ์และสืบถามหาคำตอบจากผู้ใหญ่ในชุมชน เด็กและผู้ใหญ่เมื่อมีปฏิสัมพันธ์กันจะมีผลให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน นอกจากนี้เด็กจะได้ฝึกการทำงานร่วมกัน รู้จักออกความเห็น ฟังความเห็นของผู้อื่น กิจกรรมเหล่านี้ล้วนช่วยเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้ ตลอดจนอุปนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก เด็กได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรักท้องถิ่นและสมบัติที่มีในท้องถิ่นตั้งแต่ยังเยาว์วัย เมื่อเจริญเติบโตต่อไปก็จะเป็นที่พึ่งของถิ่นฐานและชาติบ้านเมืองได้...”

๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ พระราโชวาทในเรื่องความสำคัญต่อการใส่ใจต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ในเรื่องการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติ และการสร้างจิตสำนึกต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยการศึกษาเรียนรู้จากงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ทรงเป็นประธานเปิดงานจัดการประชุมนานาชาติ “การประชุมระดับสูงว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน ครั้งที่ ๑๐” (10th Meeting of the High Level Group on Education for All หรือ EFA) ที่โรงแรมรอยัลคลิฟ บีช รีสอร์ท จังหวัดชลบุรี

“...การศึกษาเพื่อปวงชนจึงมิใช่เป็นเพียงการรู้หนังสือและทักษะเท่านั้น แต่หมายรวมถึงความรู้ ทักษะและความใส่ใจปัญหาของโลกด้วย กว่า ๓๐ ปีที่ผ่านมา ข้าพเจ้าได้สอดแทรกหลักการดังกล่าวใน กิจกรรมการเรียนรู้หลายรูปแบบให้แก่นักเรียนในโรงเรียนที่ห่างไกลตลอดมา อาทิ มีบทเรียนเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมในและนอกหลักสูตรในแต่ละโรงเรียน นักเรียนจะเรียนรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อผลิต อาหารบริโภคกันเอง นักเรียนจะเรียนรู้วิธีการบริหารจัดการน้ำ พลังงาน และขยะ เพื่อรักษาสมดุลของ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนของตน แต่ละโรงเรียนจะมีสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน โดยเฉพาะพืชและพรรณไม้ ท้องถิ่น กิจกรรมดังกล่าว ช่วยให้นักเรียนรักธรรมชาติและสนใจอย่างจริงจังเกี่ยวกับความหลากหลายทาง ชีวภาพ การอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม กล่าวคือนักเรียนเหล่านี้ได้เรียนรู้และปฏิบัติ การตามทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การศึกษาสามารถสร้างความตระหนักรู้ ทักษะที่จำเป็น และนิสัยให้แต่ละบุคคลสามารถรับมือกับปัญหาเหล่านั้น ทั้งส่วนตัว ครอบครัว และชุมชน ส่วนผู้ที่มิทักษะวิชาชีพในระดับสูงขึ้นไป ก็จำเป็นต้องเรียนรู้ว่าองค์กรของเขาควรจะมีส่วนช่วยเหลือสังคม อย่างไร...”

วันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔ พระราโชวาทถึงความก้าวหน้าของ อพ.สธ. และงาน สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ก้าวสู่โลก กว้างอย่างมั่นใจ และ เปิดพิพิธภัณฑสถานชาติวิทยาหนองระเวียง ณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล อีสาน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

“...ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ ทรัพยากรไทย : ก้าวสู่โลกกว้าง อย่างมั่นใจ และพิพิธภัณฑสถานชาติวิทยาหนองระเวียงในวันนี้ ข้าพเจ้ารู้สึกชื่นชมที่ได้ทราบวางแผนของ โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ได้ขยายไปถึงองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานอนุรักษ์ทรัพยากร อาทิ ทรัพยากรทางกายภาพ ทรัพยากรทางชีวภาพ ครอบคลุมไปถึงทรัพยากรทางวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่ จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านเศรษฐกิจด้านการธำรงรักษาสภาพแวดล้อมให้คงสภาพที่ดี และด้านการ อนุรักษ์วัฒนธรรมภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษได้ตั้งใจสืบสานกันมาให้ดำรงอยู่ และเกื้อกูลประโยชน์แก่คนรุ่น นี้และรุ่นต่อไปประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่อยู่ดีด้วยทรัพยากรธรรมชาติแต่ด้วยเหตุปัจจัยหลายประการ เป็นเหตุให้ทรัพยากรอันอุดมพร้อมไปอย่างน่ากังวล โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช นอกจากดำเนินงาน อนุรักษ์ทรัพยากร ยังมีวัตถุประสงค์ที่จะส่งเสริมให้เยาวชนและบุคคลทั่วไป เห็นคุณค่าของทรัพยากร สร้างจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ และส่งเสริมให้เยาวชนเกิดความรักในท้องถิ่น ทั้งเต็มใจที่จะเข้าร่วมใน การบำรุงรักษาวัฒนธรรมภูมิปัญญาประจำถิ่นของตนให้คงอยู่ ในส่วนพิพิธภัณฑสถานชาติวิทยาที่จะเปิด ในวันนี้ ก็เชื่อว่าจะทำหน้าที่เป็นแหล่งศึกษาเพิ่มพูนสติปัญญาให้แก่เยาวชนได้เป็นอย่างดี เยาวชนจะ สามารถมาเรียนรู้ และทำความเข้าใจภาพรวมของธรรมชาติ นอกเหนือจากเรียนในชั้นเรียน ความรู้ และความเข้าใจจะเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดความสำนึกด้านอนุรักษ์ในจิตใจของเยาวชนในภายหน้า เยาวชน เหล่านี้จะเป็นแรงสำคัญในการธำรงรักษาทรัพยากรของท้องถิ่นและของชาติให้คงอยู่อย่างยั่งยืน เอื้ออำนวย คุณประโยชน์ให้แก่ชนในชาติ ได้ทุกรุ่น...”

๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕ พระราชโอรสเกี่ยวกับความสำคัญของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๒ ในงาน อพ.สธ.-แม่โจ้ : ภูมิปัญญาเกษตรแห่งแผ่นดิน ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

“...ข้าพเจ้ายินดีที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดงานแสดงภูมิปัญญาด้านการเกษตร และงานอนุรักษ์พันธุกรรมพืชขึ้นพร้อมกัน เพื่อให้นักเรียน นักศึกษาและประชาชนทั่วไปได้รับความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาด้านการเกษตร ตลอดจนการอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตน ด้วยเหตุที่ในยุคปัจจุบัน คนจำนวนมากมักมองว่าโลกมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยิ่งยวดด้วยวิวัฒนาการใหม่และเทคโนโลยีอันทันสมัย จนอาจหลงลืมใส่ใจสิ่งดีงามที่มีมาแต่เดิม ที่บรรพบุรุษสร้างสมมาด้วยภูมิปัญญา เมื่อพิจารณาโดยถืถ้วนอาจก่อให้เกิดข้อสงสัยว่าความเจริญที่เห็นเป็นไปอย่างถูกต้องทิศทางหรือไม่ งานที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จัดขึ้นในครั้งนี้ สะท้อนภาพชีวิตตามวัฒนธรรมเกษตรและภูมิปัญญาเกษตรพื้นบ้านของชาวล้านนา ผู้เข้าชมงานซึ่งถือว่าเป็นคนรุ่นใหม่ จะสามารถมองเห็นและเข้าใจเชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบัน เห็นวิถีชีวิตที่แผ่กระจายความพอเพียงและความรู้ของบรรพบุรุษที่เป็นรากเหง้าของปัจจุบัน ส่วนที่ดงามที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ตั้งใจแสดงออกในงานนี้ จะทำให้ผู้มีโอกาสได้ชมงานเกิดความรู้สึกซาบซึ้ง ความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษและความรู้สึกรักถิ่นฐานบ้านเกิด อันอาจนำไปสู่ความคิดที่จะพัฒนาสังคมตลอดจนประเทศชาติ โดยอาศัยรากเหง้าเดิมเป็นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดความเจริญอย่างยั่งยืนและถูกต้องทิศทาง ในส่วนกิจกรรมอนุรักษ์พันธุกรรมพืชที่มีต่อเนื่องกันมานาน ก็หวังจะให้เกิดประโยชน์แก่เยาวชนที่ยังอยู่ในวัยเรียน ในแง่การศึกษา ส่งเสริมให้เกิดความรักความภูมิใจในท้องถิ่น และความภาคภูมิใจที่ตนได้มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรอันมีค่าของท้องถิ่นและของประเทศชาติ...”

๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕
มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๗ พระราโชวาทเกี่ยวกับความสำคัญของงาน
 สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
 ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๓ ณ โรงเรียนนนทพรวิทยาลัย ตำบลอ้อมเกร็ด อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

“...ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนระดับ
 ภูมิภาค ครั้งที่ ๓ ที่จัดขึ้นในโอกาสนี้ นนทบุรีเป็นจังหวัดที่มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์กว่า ๔๐๐ ปี
 อุดมด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่ทรงคุณค่า ทั้งทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ รวมทั้งทรัพยากรทาง
 วัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ มีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมอย่างรวดเร็ว ทั้งเศรษฐกิจ
 และสังคมในพื้นที่ต่างๆควรมีการสำรวจฐานทรัพยากรท้องถิ่นที่ร่วมมือกันทั้งโรงเรียนและองค์กรทอง
 ถิ่น ชุมชน เด็กและผู้ใหญ่มีความสัมพันธ์กัน จะมีผลให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน ฝึกการทำงานร่วมกัน รู้จัก
 ออกความเห็น ฟังความเห็นของผู้อื่น กิจกรรมเหล่านี้ ล้วนช่วยเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้
 ตลอดจนอุปนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก เด็กได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 ความรักท้องถิ่นและสมบัติที่มีในท้องถิ่นตั้งแต่ยังเยาว์วัยเมื่อเจริญเติบโตต่อไปก็จะเป็นที่พึ่งของถิ่นฐานและ
 ชชาติบ้านเมืองได้ ทรัพยากรถือเป็นสมบัติของชาติ ของส่วนรวม ที่ประชาชนมีสิทธิ มีส่วนร่วมกัน ทุกคนจึง
 ควรมีจิตสำนึก และควรถือเป็นหน้าที่ที่จะหวงแหน ปกป้องคุ้มครอง ตลอดจนอนุรักษ์ฟื้นฟู ด้วยการร่วม
 แรงร่วมใจ แสวงหาวิถีทางบำรุงรักษา ค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องทรัพยากร หรือแนวทางการใช้ทรัพยากร
 อย่างเหมาะสม เพื่อสืบทอดสมบัติของชาติให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน และอำนวยความสะดวกแก่กุลเก่อนุชน
 ชันลูกหลานของเราสืบเนื่องต่อไป...”

๑๒ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๗
 โรงเรียนนนทพรวิทยาลัย อำเภopakเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

๒๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ พระราโชวาทเกี่ยวกับความสำคัญของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๔ ณ พระราชวังดุสิต (สนามเสือป่า) กรุงเทพมหานคร

“...ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๔ ที่กรุงเทพมหานครรับเป็นเจ้าภาพจัดขึ้นในโอกาสนี้ การประชุมครั้งนี้เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนจากโรงเรียนสมาชิกสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่นในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ได้แสดงผลงานความก้าวหน้าทางวิชาการ และผลการดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนที่ครูและนักเรียนปฏิบัติร่วมกัน และผลการดำเนินการสำรวจฐานทรัพยากรท้องถิ่นที่องค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่นต่างสนับสนุนช่วยเหลือมาเป็นอย่างดี และปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน โรงเรียน ตลอดจนสถาบันระดับอุดมศึกษาอย่างใกล้ชิดมาเป็นเวลานาน ยังผลให้ชุมชนมีข้อมูลที่จะใช้ในการธำรงรักษาทรัพยากรนั้นๆ

ข้าพเจ้าขอขอบใจกรุงเทพมหานคร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกๆ ฝ่าย ที่สนับสนุนงานสวนพฤกษศาสตร์ในโรงเรียน และงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นเป็นอย่างดี การร่วมมือร่วมใจร่วมกันอย่างแข็งขันเช่นนี้ จะทำให้งานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชนสัมฤทธิ์ผล งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนจะช่วยสร้างเยาวชนที่มีจิตใจเป็นนักอนุรักษ์ มีความเข้าใจเหตุและผลของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่เยาว์วัย อันจะส่งผลดีต่อไปในอนาคต...”

๒๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๙

พระราชวังดุสิต (สนามเสือป่า) เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ พระราชดำรัสและพระราชโอรสเกี่ยวกับความสำคัญของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน งานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ให้ทำงานร่วมกันให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมเมือง ทรงเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๕ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

“...ข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาเปิดการประชุมวิชาการ และนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๕ ที่จัดขึ้นในวันนี้ ยินดีที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ร่วมช่วยเหลืองานของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ตั้งอยู่ในภูมิสังคมที่อุดมไปด้วยทรัพยากรอันทรงคุณค่า ทั้งทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ และทรัพยากรวัฒนธรรมภูมิปัญญา ที่สืบทอดมาแต่บรรพบุรุษการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่และสภาพแวดล้อมไปสู่สังคมเมืองอย่างรวดเร็วในปัจจุบันตลอดจนปัจจัยอื่นๆ ล้วนส่งผลกระทบต่อทรัพยากรสำคัญในพื้นที่ การที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ฯ จังหวัดปทุมธานี รับเป็นหลักในการสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรในท้องถิ่นแถบนี้ จัดโครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นร่วมกับโรงเรียน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนจะส่งผลให้ฐานอนุรักษ์ทรัพยากรมีค่าของท้องถิ่นดำเนินไปได้โดยสะดวกและประสพผลดีที่จะช่วยสร้างเสริมให้ชุมชนเกิดความสามัคคีมีความสำนึกรักท้องถิ่นอันเป็นที่อาศัย เด็กและเยาวชนได้รับการปลูกฝังให้มีจิตใจเป็นนักอนุรักษ์ตั้งแต่อายุยังน้อย เมื่อเจริญวัยขึ้นจะได้เป็นกำลัง ช่วยรักษาของดีมีคุณค่าของท้องถิ่นตน และเข้าใจกระบวนการพัฒนาที่จะก่อให้เกิดความเจริญอย่างยั่งยืนเป็นอย่างดี...”

๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๕ พระราชดำรัส ทรงเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการ “ทรัพยากรไทย : ๓๐ ปี อพ.สธ. ประโยชน์แท้แก่มหาชน ปี พ.ศ. ๒๕๖๕” ณ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

“...ประเทศไทยเราอุดมไปด้วยทรัพยากรต่างๆ ทั้งทรัพยากรชีวภาพ กายภาพ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ที่คนไทยได้ใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตอย่างผาสุกมายาวนาน ทรัพยากรที่เราใช้อยู่ เปรียบเสมือน สินทรัพย์อันล้ำค่าที่ช่วยให้ฐานของชาติมั่นคงแข็งแรง พึ่งตนเองได้ ในปัจจุบันความต้องการใช้ทรัพยากรมีมากขึ้น การดำเนินงานอนุรักษ์ไม่เท่าทันความต้องการใช้ทรัพยากรทำให้สินทรัพย์สำคัญของชาติเสื่อมโทรมถดถอย หากเราละเลยไม่คิดหาทางปกป้องรักษา ไม่ช่วยอมจะส่งผลเสียอย่างมหันต์ต่อชาติและการดำรงอยู่ของทุกชีวิตจำเป็นที่เราจะต้องเร่งคิดแก้ไข โดยความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนประชาชนทุกหมู่เหล่าก็ต้องร่วมแรงร่วมใจร่วมระดมความคิดหาแนวทางที่เหมาะสมในการอนุรักษ์และบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรในถิ่นฐานของตน ปลุกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ให้มีในทุก คนทั้งผู้ใหญ่เด็กและเยาวชนให้ทุกคนเห็นคุณค่าของทรัพยากรและเข้าใจความสำคัญของการสงวนรักษา เพื่อจะได้ช่วยกันธำรงรักษาทรัพยากรของชาติ ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน เอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติและชนในชาติทั่วหน้ากัน”

๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

๒๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๖

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ศูนย์แม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

๒๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๖ พระราชดำรัสในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๗ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ศูนย์แม่ริม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

“...การประชุมวิชาการครั้งนี้เป็นโอกาสให้ครู นักเรียน บุคลากรสถานศึกษา สมาชิกโครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและสมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่นได้แสดงผลงานทางวิชาการได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์เกี่ยวกับงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ที่ครูและนักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติ และผลการดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นที่ได้รับความร่วมมือจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนในพื้นที่ และสถาบันการศึกษา โครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนช่วยปลูกฝังความคิดด้านการอนุรักษ์ให้แก่นักเรียนตั้งแต่ยังเยาว์วัย ส่งเสริมให้นักเรียนฝึกคิด ฝึกลงมือปฏิบัติ นักเรียนเหล่านี้จะเป็นกำลังช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรของท้องถิ่นและของชาติสืบต่อไป...”

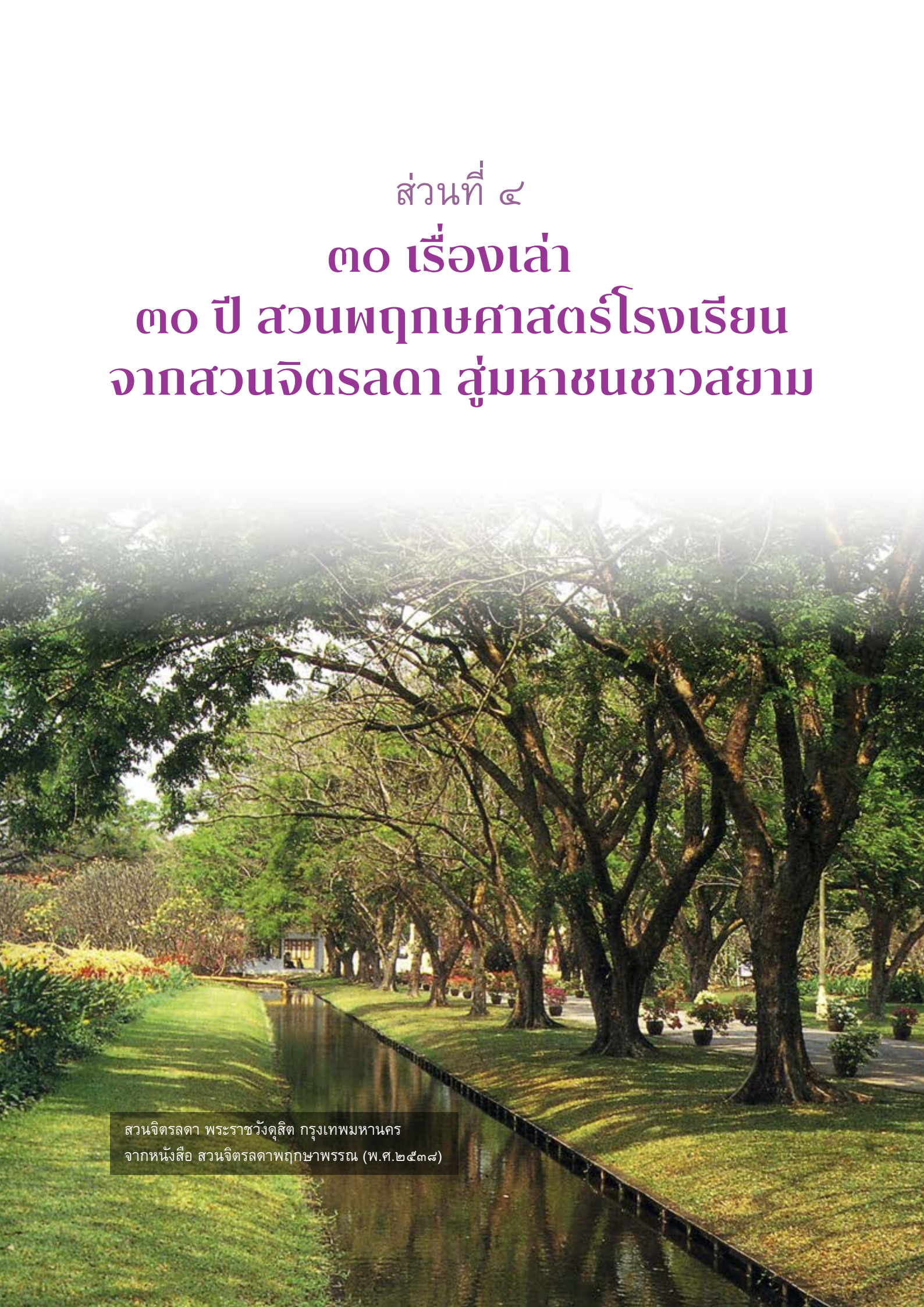
๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๖๗

ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี คลองไผ่
อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๖๗ พระราโชวาทเกี่ยวกับความสำคัญของงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ในการเปิดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน และฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๘ ณ ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี คลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

“...การประชุมวิชาการครั้งนี้เป็นโอกาสให้ครู นักเรียน บุคลากร สถานศึกษา สมาชิกงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน บุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แสดงผลงานทางวิชาการ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกัน ร่วมกันคิด ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันสร้างจิตสำนึก ในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนและขยายผลในลักษณะเครือข่ายทำให้มีกำลังอันเข้มแข็งในการปฏิบัติงานเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสภาพภูมิอากาศหรืออุณหภูมิโลกที่สูงขึ้น ส่งผลให้เราสูญเสียทรัพยากรกายภาพ ชีวภาพ รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นอันทรงคุณค่า...”

ส่วนที่ ๔
๓๐ เรื่องเล่า
๓๐ ปี สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
จากสวนจิตรลดา สู่มหาชนชาวสยาม

สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร
จากหนังสือ สวนจิตรลดาพฤกษาพรรณ (พ.ศ. ๒๕๓๘)

เรื่องเล่าที่ ๑

สวนจิตรลดา ต้นกำเนิดพันธุ์ข้าวพระราชทาน

พ.ศ.๒๕๐๔

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงริเริ่มก่อตั้งโครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา โปรดเกล้าฯ ให้กรมการข้าว ดำเนินการจัดทำแปลงนา นำพันธุ์ข้าว ต่างๆ มาปลูกทดลอง เพื่อทำการศึกษา พระองค์ทรงขับรถไถนา “ควายเหล็ก” เติริยมดิน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระชนมายุ ๙ พรรษา ประทับบนรถไถควายเหล็ก กับพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ณ แปลงนาทดลอง โครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา เมื่อ พ.ศ.๒๕๐๔
(ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

เรื่องเล่าที่ ๒

อนุรักษ์ป่าอย่างนา ณ สวนจิตรลดา

พ.ศ.๒๕๐๔

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงสนพระราชหฤทัยอนุรักษ์ป่าอย่างนา ทรงนำเมล็ดพันธุ์จากอำเภอกำแพง จังหวัดเพชรบุรี มาเพาะด้วยพระองค์เอง และปลูกในแปลงศึกษาสวนจิตรลดา เกิดเป็นโครงการศึกษาวิจัยป่าไม้อย่างนา โดยมีคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สนองพระราชดำริ

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าชาลลภกรณย์ ในขณะนั้น) พร้อมข้าราชการบริพาร เสด็จฯ ไปทรงปลูกกล้าอย่างนา แปลงทดลองปลูกป่า เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๐๔ วันคล้ายวันประสูติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ป่ายางนา

จากหนังสือ สวนจิตรดจาพฤษาพรรณ

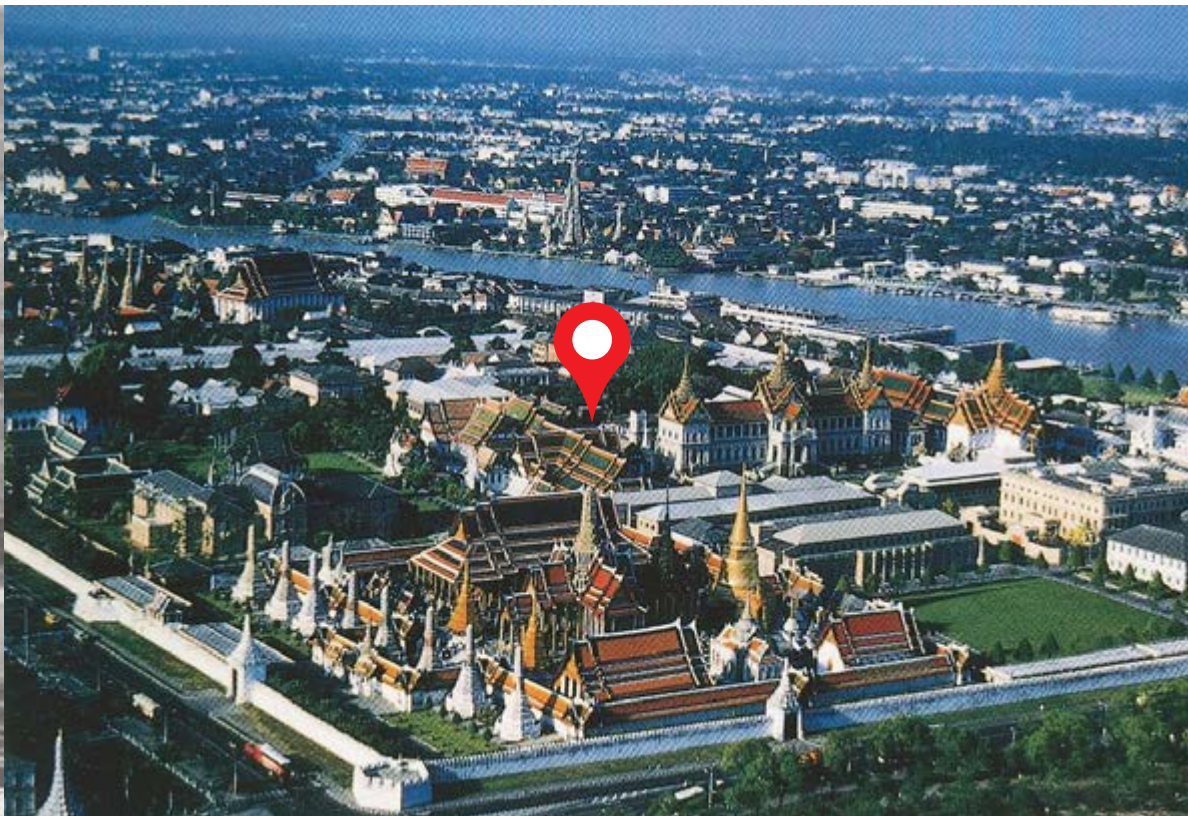
(พ.ศ. ๒๕๓๘)

เรื่องเล่าที่ ๓

ขุนไฟศาลทักษิณ พืชเอกลักษณ์พระบรมมหาราชวัง

ต้นขุนช้างพระที่นั่งไฟศาลทักษิณ พระบรมมหาราชวัง ปลุกโดย เจ้าจอมมารดาเที่ยง พระสนมเอกในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๔) ร่วม ๑๘๐ ปีก่อน เป็นไม้มงคลคู่พระราชฐาน ได้รับน้ำพระพุทธรมณต์ หลังพระราชพิธีต่างๆ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงรับสั่งให้ฝ่ายวิชาการ โครงการสวนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา ทำการวิจัย เนื้อเยื่อเพื่อขยายพันธุ์

▼ เจ้าจอมมารดาเที่ยงในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ภาพจากหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

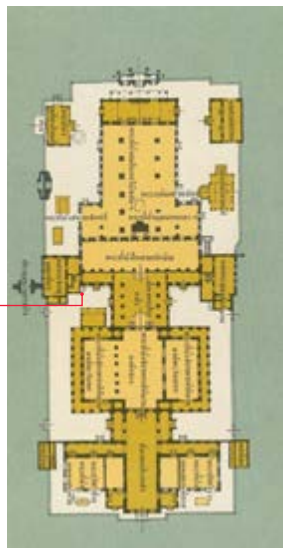

ตำแหน่งต้นขุนช้างพระที่นั่งไฟศาลทักษิณ หมู่พระมหามณเฑียร พระบรมมหาราชวัง ▲

๒๕ มกราคม พ.ศ.๒๕๓๕ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ทอดพระเนตรต้นขนุนข้างพระที่นั่งไพศาลทักษิณ หม่อมพระมหามณเฑียร พระบรมมหาราชวัง กับนายแก้วขวัญ วัชโรทัย เลขาธิการพระราชวัง

ตำแหน่งต้นขนุนข้างพระที่นั่งไพศาลทักษิณ
พระบรมมหาราชวัง ปลุกโดย
เจ้าจอมมารดาเที่ยง
ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

เรื่องเล่าที่ ๔

การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช
พระราชดำริสู่แนวคิดในการอนุรักษ์

๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๘ วันพืชมงคล

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พร้อมด้วย สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช โครงการส่วนพระองค์ สวนจิตรลดา

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พร้อมด้วย สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเปิดห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช

พ.ศ.๒๕๒๘

ในวันพืชมงคล พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พร้อมด้วย สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ ไปทรงเปิดอาคารห้องปฏิบัติการ เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืชที่โครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา และทรงมีพระราชกระแสให้อนุรักษ์ ต้นขุ่นข้างพระที่นั่งไพศาลทักษิณ ต้นขุ่นไพศาลทักษิณจากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช ต้นแรก ได้รับการปลูกข้างห้องปฏิบัติการ

ต้นขุ่นไฟศาลทักษิณจากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อต้นแรก
ข้างห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช

ห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช โครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา

เรื่องเล่าที่ ๕

เจ้าฟ้านักอนุรักษ์พระชนมายุ ๓๖ พรรษา

พ.ศ.๒๕๓๔

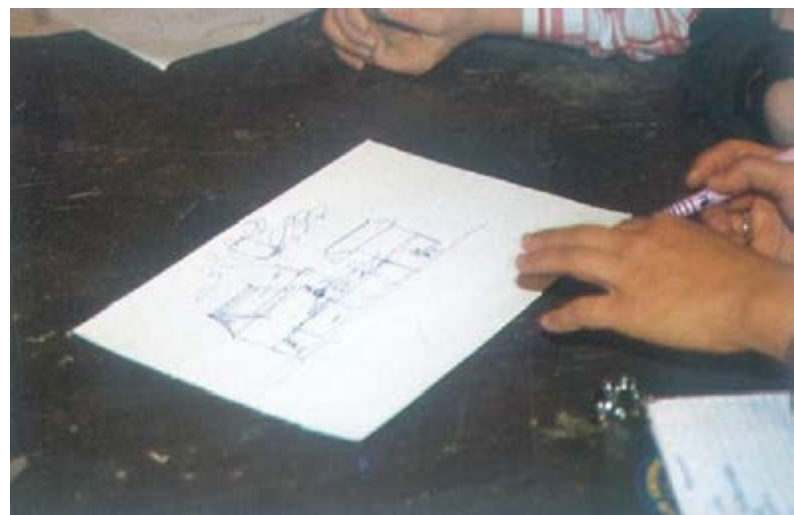
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (พระอิสริยยศ ขณะนั้น) ทรงเจริญพระชนมายุ ๓ รอบ ๓๖ พรรษา จากความสนพระทัยศึกษาเรื่องพืชพรรณไม้ การอนุรักษ์ทรัพยากร ช่วงเวลาดังกล่าว พระองค์ได้เสด็จฯ ต่างประเทศ ศึกษาเรียนรู้การอนุรักษ์ทรัพยากร ณ พื้นที่แหล่งกำเนิด (*In situ*) เช่น เขตรักษาป่า และพื้นที่นอกแหล่งกำเนิด (*Ex situ*) เช่น สวนพฤกษศาสตร์ พิพิธภัณฑ์สถาน ดังปรากฏในหนังสือพระราชนิพนธ์ หลายเล่ม ได้แก่ ถัดฟ้าล่าวิชาหาอาจารย์ (๒๕๓๔) ป่าสูงน้ำใส (๒๕๓๔) ลุยป่าฝ่าฝน (๒๕๓๗) เยือนถิ่นอินเดียนแดง (๒๕๓๗) ประพาसอุทยาน (๒๕๓๘) สวนสมุท (๒๕๓๙) ข้ามฝั่งแห่งฝัน (๒๕๓๙)

ภาพปกหนังสือ จิตรลดาธรรมใจ : สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เจ้าฟ้ามหาดักรัณสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี จัดพิมพ์เนื่องในมหามงคลสมัยที่ทรงเจริญพระชนมายุครบ ๓ รอบและฉลองโรงเรียน จิตรลดาเมื่ออายุครบ ๓๖ ปี นิติกร กรัยวิเชียร ใ้ฉ่าย ๑๐ เมษายน พ.ศ.๒๕๓๓ ►

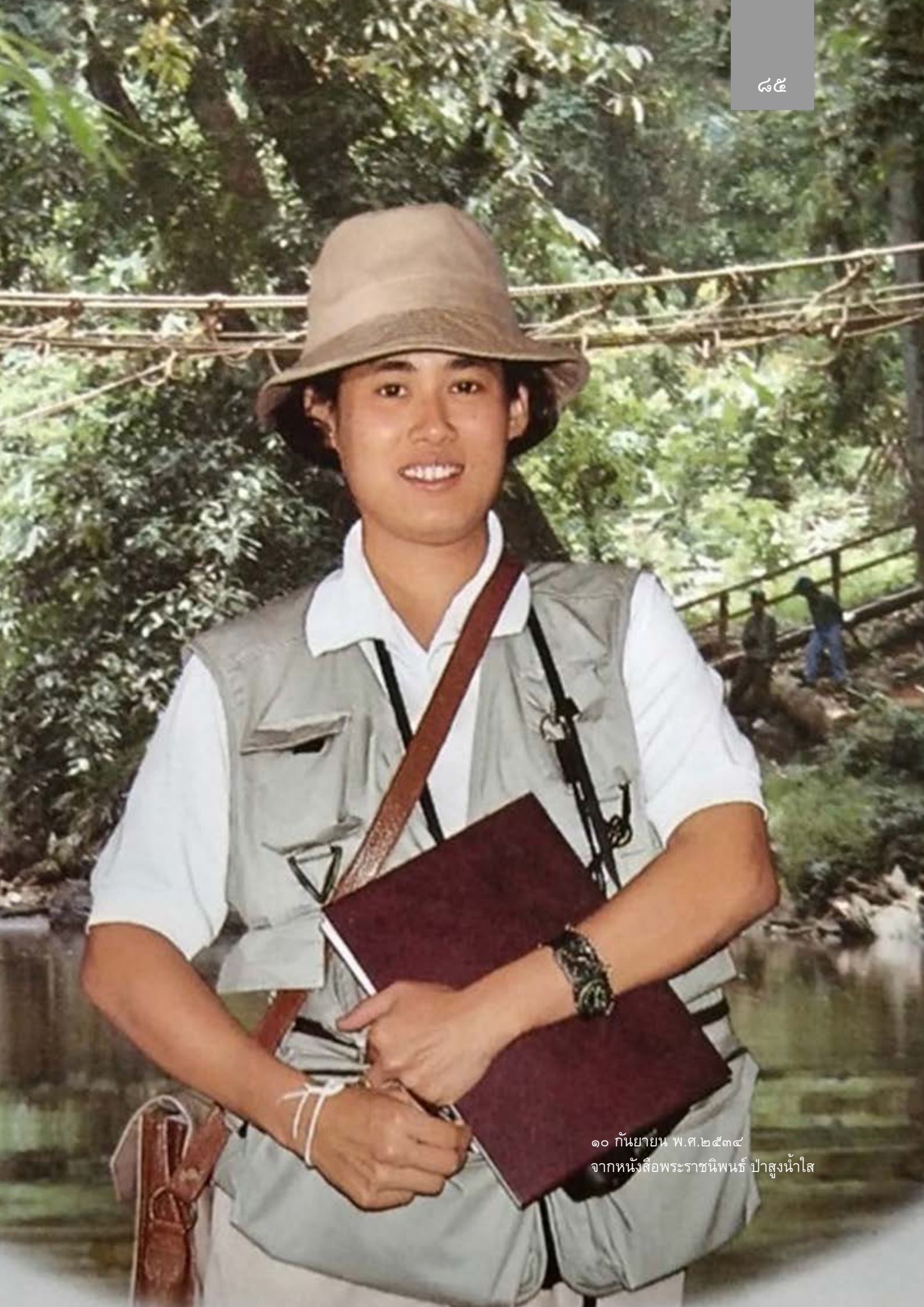

๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๔
ทรงพระดำเนินตามลำน้ำ เพื่อสำรวจป่าเขตร้อน
ศูนย์วิจัยภาคสนามแม่น้ำเบาลอง เนการาบรูไน
ดารุสซาลาม
จากหนังสือพระราชนิพนธ์
ป่าสูงน้ำใส (๒๕๓๔)

๒๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๒
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงเขียนภาพบ้านไทยตามพระราชเสาวนีย์ สมเด็จพระบรมราชินีฟาบีโอลา
ณ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ราชอาณาจักรเบลเยียม จากหนังสือพระราชนิพนธ์ ปริศนาดวงดาว (๒๕๓๒)

๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๔
จากหนังสือพระราชนิพนธ์ ป่าสูงน้ำใส

- ▲ ต้นขนุนไฟศาลทักษิณจากการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อต้นแรก
ปลูกข้างห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช
โครงการสวนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา (เดิม)

ขุน Jack fruit tree

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Artocarpus heterophyllus* Lam.

ชื่อวงศ์ : MORACEAE

เรื่องเล่าที่ ๗

จัดตั้ง อพ.สธ.

มิถุนายน พ.ศ.๒๕๓๕

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงสืบสานพระราชปณิธาน พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มิถุนายน พ.ศ.๒๕๓๕ ทรงมีพระราชกระแสกับ นายแก้วขวัญ วัชโรทัย ผู้อำนวยการโครงการส่วนพระองค์ฯ สวนจิตรลดา ให้อนุรักษ์พืชพรรณของประเทศและดำเนินการเป็นธนาคารพืชพรรณ

จุดเริ่มต้นโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี หรือ อพ.สธ.

ช่อดอกต้นชมพูภูคาทรงเก็บโดย สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กราวเสด็จอุทยานแห่งชาติดอยภูคา เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๘ และพระราชทานจัดเก็บเป็นตัวอย่างพรรณไม้อ้างอิง ณ หอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

๑๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๓

เสด็จฯ เส้นทางแพรไหม สาธารณรัฐประชาชนจีน
จากหนังสือพระราชนิพนธ์ มุ่งไกลในรอยทราย

เรื่องเล่าที่ ๒

จัดตั้งศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช

วันพืชมงคล พ.ศ.๒๕๓๗ เสด็จฯ เปิดธนาคารข้อมูล อพ.สร. สวนจิตรดา (เดิม)

พ.ศ.๒๕๓๗

หลังดำเนินการจัดตั้งธนาคารพืชพรรณ และเสด็จฯ เปิดในปี พ.ศ.๒๕๓๖ พระองค์พระราชทานแนวทางจัดทำศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช โดยความร่วมมือระหว่าง อพ.สร. หอพรรณไม้ กรมป่าไม้ พิพิธภัณฑ์พืช กรมวิชาการเกษตร พิพิธภัณฑ์พืช มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ร่วมกันจัดทำฐานข้อมูลพรรณไม้แห้ง บันทึกตัวอย่างพรรณไม้แห้งลงในแผ่น Photo CD เป็นการเริ่มต้น งานศูนย์ข้อมูลพันธุกรรมพืช

วันพืชมงคล พ.ศ.๒๕๓๖
เสด็จ เปิดธนาคารพืชพรรณ
อพ.สธ. สวนจิตรลดา (เดิม)

การเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์พืช ธนาคารพืชพรรณ อพ.สธ.สวนจิตรลดา (เดิม)

ข้อมูลพรรณไม้แห้งที่ถูกลบทิ้งลงใน Photo CD

เรื่องเล่าที่ ๙

เริ่มสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

นวัตกรรมทางการศึกษา บูรณาการศาสตร์และศิลป์

พ.ศ.๒๕๓๗

เริ่มงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนครั้งแรก

“...การสอนการอบรมให้ได้ก็มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์พืชพรรณ
นั้น ควรใช้วิธีการปลูกฝังให้เด็กเห็นความสวยงาม ความน่าสนใจ
และเกิดความปิติที่จะทำการอนุรักษ์พืชพรรณต่อไป การใช้วิธีการ
สอนการอบรมที่ให้เกิดความรู้สึกกลัวว่าหากไม่อนุรักษ์ แล้วจะเกิด
ผลเสียเกิดอันตรายแก่ตนเอง จะทำให้เกิดความเครียด ซึ่งจะเป็น
ผลเสียแก่ประเทศในระยะยาว...”

พระราชดำรัส

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ณ สำนักงานชลประทานที่ ๑ ห้วยโฮเตีล
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๓๖

วันพีชมงคล พ.ศ.๒๕๔๐ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทอดพระเนตรนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน บริเวณหน้าสำนักงาน อพ.สธ. สวนจิตรลดา (เดิม)

คุณครูกำลังสอนเรื่องพืชให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดอุดรธานี

ภาษามือชื่อพรรณไม้ในโรงเรียน
สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น

ภาษามือส่วนประกอบของพรรณไม้
สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดอุดรธานี

จุลสาร
ฉบับปฐมฤกษ์

สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ พฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

พระราชดำริบางประการ ของ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

“การสอนและการอบรมให้เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์พืชพรรณนั้นควรใช้วิธีการปลูกฝังให้เด็กเห็นความงดงาม ความน่าสนใจ และเกิดความปิติที่จะทำการศึกษาและอนุรักษ์พืชพรรณต่อไป การใช้วิธีการสอนการอบรมทำให้เกิดความรู้สึกลึกซึ้งว่า หากไม่อนุรักษ์แล้วจะเกิดผลเสีย เกิดอันตรายแก่ตนเองจะทำให้เด็กเกิดความเครียด ซึ่งเป็นผลเสียแก่ประเทศในระยะยาว ”

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ สนองพระราชดำริ โดยการนำเอากิจกรรม **สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน** มาใช้เป็นสื่อในการสร้างจิตสำนึกแก่เยาวชนด้วย **สวนพฤกษศาสตร์**คือแหล่งที่รวบรวมพืชพรรณไม้ที่มีชีวิตโดยการจัดปลูกตามความเหมาะสม ในสภาพที่คล้ายกับถิ่นอาศัยเดิม มีห้องสมุด มีสถานที่เก็บรวบรวมตัวอย่างพรรณไม้รักษาสภาพ อาจเป็นตัวอย่างแห้ง ตัวอย่างดอง หรือเก็บรักษาโดยวิธีอื่น ใช้เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจได้อีกด้วย (กิจกรรมทั้งหลายเหล่านี้สามารถดำเนินการได้ในพื้นที่ของโรงเรียน) เกิดเป็น**สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน** ที่ให้ประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าและการสอนวิชาต่าง ๆ

จุดมุ่งหมาย

การจัดตั้งชมรมสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สาระน่ารู้ ให้สมาชิกชมรมสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนทั่วประเทศได้ทราบข่าว และการดำเนินงานของสมาชิกโดย :-

- เผยแพร่ข่าวสาร ความรู้ด้านพฤกษศาสตร์ (จากนักพฤกษศาสตร์) ให้สมาชิกและผู้สนใจได้ทราบ
- เป็นสื่อกลางให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการเผยแพร่กิจกรรมสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
- สมาชิกมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ แลกเปลี่ยนพันธุ์พืชระหว่างกันได้สะดวกยิ่งขึ้น

จุลสารสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ฉบับปฐมฤกษ์

พฤศจิกายน - ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

เรื่องเล่าที่ ๑๐

อนุรักษ์พันธุกรรมมะเกี๋ยง

มะเกี๋ยง

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Cleistocalyx operculatus* (Roxb.) Merr. & L.M.

Perry var. *paniala* (Roxb.) Chantar. & J.Parn.

ชื่อวงศ์ : Myrtaceae

พ.ศ.๒๕๓๗

มะเถียงเป็นผลไม้พื้นบ้านทางภาคเหนือมีรสชาติเปรี้ยวอมหวาน พบมากในป่าภาคเหนือของไทย อยู่ในกลุ่มผลไม้ตระกูลเบอร์รี่ สารสีม่วงเข้มที่พบในผลมะเถียงสุก เป็นสารในกลุ่มของแอนโทไซยานิน มีฤทธิ์ในการต้านอนุมูลอิสระ

มะเถียงเคยเป็นพืชที่ใกล้สูญพันธุ์ อพ.สธ. ได้สำรวจและรวบรวมสายพันธุ์ครั้งแรก ในปี พ.ศ.๒๕๓๗ รวมกลุ่มนักวิชาการจากสถาบันการศึกษาต่างๆศึกษามะเถียง เพื่อพัฒนาพันธุ์มะเถียงที่มีผลผลิตสูงและคุณภาพดี ตลอดจนศึกษาคุณประโยชน์ คุณค่าทางโภชนาการ และทางเภสัชปัจจุบันผลิตภัณฑอาหารและเครื่องดื่มจากมะเถียงเป็นที่รู้จักและนิยมอย่างแพร่หลาย

◀ ผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มจากมะเถียง

แปลงปลูกรวบรวมพันธุ์มะเถียง
ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรที่สูงเชียงใหม่ (ดอยช้าง)
สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ ๑
กรมวิชาการเกษตร (บันทึกภาพ พ.ศ.๒๕๕๕) ▼

เรื่องเล่าที่ ๑๑

เริ่มศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช อพ.สร. คลองไผ่

นางข้าวอินทรีย์

ศูนย์เรียนรู้ อนุรักษ์พัฒนา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืนสู่เศรษฐกิจพอเพียง
ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช อพ.สร. คลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
(บันทึกภาพ พ.ศ.๒๕๕๕)

๒๕๓๙

อพ.สธ. ขยายงาน ขอใช้พื้นที่ราชพัสดุซึ่งเคยเป็นที่ตั้งส่วนขยาย ศูนย์วิจัยหม่อนไหมนครราชสีมา สถาบันวิจัยหม่อนไหม กรมวิชาการเกษตร อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา เริ่มต้นปลูก และรวบรวมพันธุ์กรรมมะตูม

มะตูม Bael

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Aegle marmelos* (L.) Corrêa

ชื่อวงศ์ : RUTACEAE

แปลงอนุรักษ์พันธุ์กรรมมะตูม ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช อพ.สธ. คลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา
(เครดิตภาพ : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, พ.ศ.๒๕๖๗)

พิพิธภัณฑ์พืช, ห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช อพ.สร. คลองไผ่
(บันทึกภาพ พ.ศ.๒๕๕๕)

๒๕๔๗

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานพระราชานุญาตให้จัดตั้ง ศูนย์เรียนรู้ อนุรักษ์พัฒนา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืนสู่ เศรษฐกิจพอเพียง ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช อพ.สร. คลองไผ่ อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

เรื่องเล่าที่ ๑๒

สำรวจป่าทับลาน จุดเริ่มคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สร.-มทส.

พ.ศ.๒๕๓๙

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ร่วมสนองพระราชดำริ อพ.สร. เป็นชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สร. สำรวจพื้นที่โครงการสร้างป่าตามแนวพระราชดำริและป่าพันธุ์กรรมพืช พื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลาน ดำเนินการสำรวจพรรณไม้ ภายใต้โครงการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของพรรณไม้

ป่าพันธุ์กรรมพืช พื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลาน ธันวาคม พ.ศ.๒๕๓๙ เครดิตภาพ : กรรณิการ์ นามวงศ์

พ.ศ. ๒๕๓๘

ผู้ฉาย : นิตกร กรัยวิเชียร

เรื่องเล่าที่ ๑๓

ความรักทรัพยากร คือความรักชาติ รักแผ่นดิน

๑๔ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๔๐
ศาลาดุสิตาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต
เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

นายแก้วขวัญ วัชโรทัย เลขาธิการพระราชวัง ผู้อำนวยการ อพ.สธ. ถวายเอกสารประกอบการประชุม

พ.ศ.๒๕๔๐

๑๔ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๔๐ การประชุมประจำปี อพ.สธ. ณ ศาลา
ดุสิตาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต พระราชทานพระราโชวาท มี
ใจความสำคัญตอนหนึ่งว่า

“...เรื่องที่จะสอนให้นักเรียนหรือให้เด็กมีความรู้ และมีความรัก
ทรัพยากร คือความรักชาติ รักแผ่นดินนี้ ก็คือรักในสิ่งที่เป็นสมบัติ
ของตัวเอง การที่ให้เขารักษาประเทศชาติหรือรักษาสมบัติของเขานั้น
ทำได้โดยการสร้างความรักความเข้าใจ ถ้าใครไม่รู้จกกัน เราก็ไม่มี
ความสัมพันธ์ ไม่มีความผูกพันต่อกัน แต่ว่าถ้าให้เขารู้จักว่า สิ่งนั้นคือ
อะไร เขาจะชื่นชมและรักหวงแหนในสิ่งนั้น ว่าเป็นของตนและทำให้เกิด
ประโยชน์ได้...”

พ.ศ. ๒๕๓๔

สถานที่ : พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

ผู้ฉาย : นิตกร กรัยวิเชียร

เรื่องเล่าที่ ๑๔

ประชุมวิชาการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนครั้งแรก

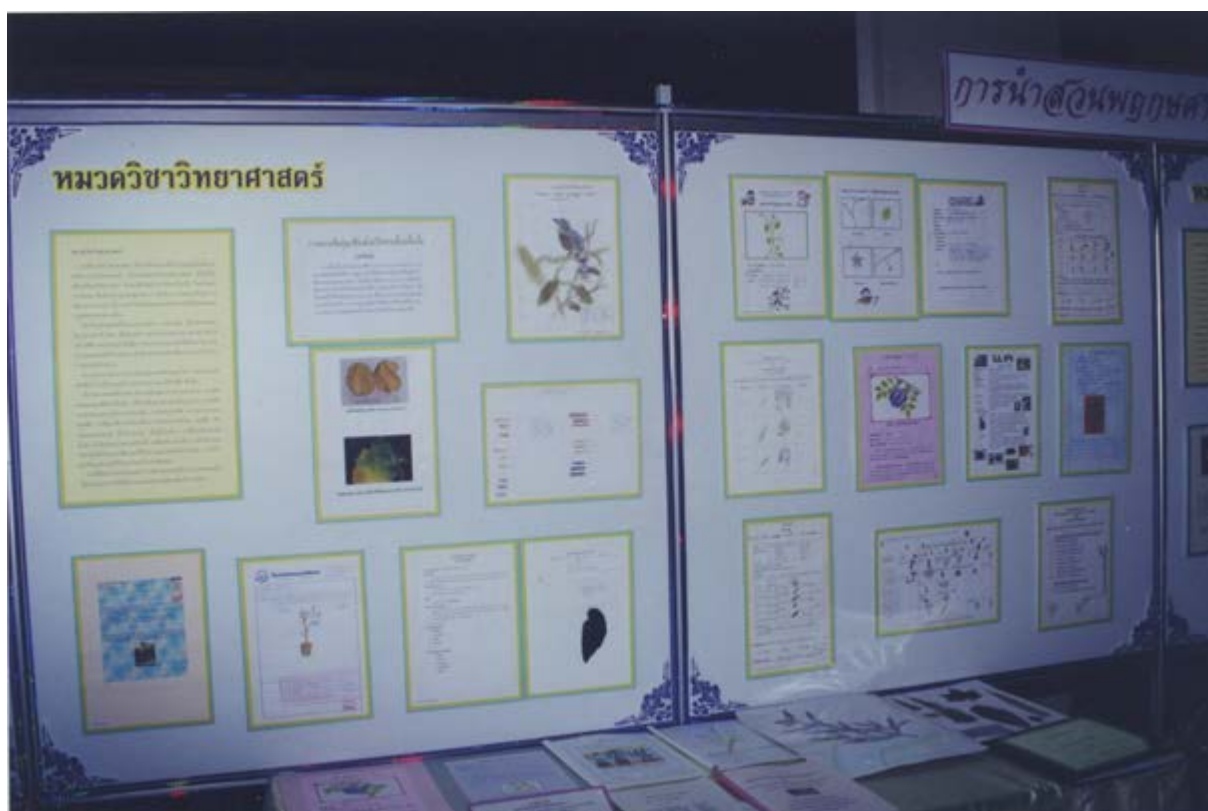
นายแก้วขวัญ วัชโรทัย เลขาธิการพระราชวัง ผู้อำนวยการ อพ.สธ. นำชมนิทรรศการ

พ.ศ.๒๕๔๓

หลังจากที่ อพ.สธ. ได้ดำเนินงาน สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน เพื่อเป็นสื่อในการสร้างจิตสำนึกด้านอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เป็นเวลา ๖ ปี อพ.สธ.ด้วยความร่วมมือของนักวิชาการ และสถาบันการศึกษา ได้จัดการประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ครั้งที่ ๑ ขึ้น ระหว่างวันที่ ๑๒ - ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ณ อาคารสารนิเทศ ๕๐ ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร เป็นการเปิดพื้นที่วิชาการให้กับโรงเรียน

การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ครั้งที่ ๑
๑๒-๑๔ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๔๓ อาคารสารนิเทศ ๕๐ ปี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

เรื่องเล่าที่ ๑๕

เจ้าฟ้านักอนุรักษ์ ๔๘ พรรษา
หนังสือจากยอดเขาถึงใต้ทะเลเล่มแรก

พ.ศ.๒๕๔๖

ในการประชุมวิชาการและนิทรรศการทรัพยากรไทย ครั้งที่ ๒ ธรรมชาติแห่งชีวิต ระหว่างวันที่ ๙-๑๕ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๔๖ ณ สำนักพระราชวัง พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร คณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. ได้จัดทำหนังสือจากยอดเขาถึงใต้ทะเลขึ้นเป็นเล่มแรก ในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมายุ ๔ รอบ ๔๘ พรรษา

๒๗ กันยายน พ.ศ.๒๕๔๕
เสด็จ เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ครั้งที่ ๒

เรื่องเล่าที่ ๑๖

หยาดป่า ได้รับรางวัลจาก UNESCO

คณะผู้บริหารสำนักงานยูเนสโก กรุงเทพฯ เฝ้าทูลละอองพระบาท
ถวาย Award of Excellence for Handycraft 2008 ผ้าพันคอและผ้าคลุมไหล่หยาดป่า
ณ อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๕๒

พ.ศ.๒๕๕๑

จากจุดเริ่มต้น พ.ศ.๒๕๓๘ โครงการศึกษาวิจัยพันธุ์ไม้ย้อมสี
เส้นไหมที่ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์หม่อนไหมและไม้ย้อมสี สถาบันวิจัยหม่อน
ไหม กรมวิชาการเกษตร และได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของ อพ.สร. เมื่อ
กรมวิชาการเกษตรมอบพื้นที่ศูนย์ฯ ในปี พ.ศ.๒๕๔๓

ในปี ๒๕๕๑ ผลิตภัณฑ์ผ้าพันคอ และ ผ้าคลุมไหล่หยาดป่า ศูนย์
อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช คลองไผ่ ได้รับรางวัล Award of Excellence
2008 จากสำนักงาน ยูเนสโก

▲ ๙ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๗ วันพืชมงคล ทอดพระเนตรนิทรรศการหยาดป่า หน้าสำนักงาน อพ.สธ. สวนจิตรลดา (เดิม)

- Excellent
- Authentic
- Innovative
- Marketable

Award of Excellence for Handicrafts

2008 South-East Asia Programme

Natural Dye Silk Scarf and Shawl
Thailand
Produced by Ms. Somporn Simod
Submitted by Mr. Phinai Hongthongdaeng, Yaadpa Shop

The International 2008 Panel of Experts acknowledges that this handicraft product conforms to the rigorous standards set by the four criteria in the Award of Excellence programme. In particular, they praised the extremely fine and regular weaving, the very neat aspect on both sides of the piece, the excellent finishing and the subtle combination of brown and indigo colors.

Sheldon Shaeffer
 Director,
 UNESCO Bangkok

Surapee Rojanawongse
 Honorary President,
 AHPADA

เรื่องเล่าที่ ๑๗

จัดตั้งมูลนิธิ อพ.สร.

พ.ศ. ๒๕๕๓

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้พระราชทานเนื้อเยื่อ Persian Violet แก่ อพ.สร. เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๑ และพระราชทานนามว่า ม่วงเทพรัตน์ พระองค์มีพระราชนุญาตให้ขยายพันธุ์โดยการ เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ จำนวน ๑๕๕,๐๐๐ ขวด จำหน่ายเพื่อสมทบทุนร่วม จัดตั้ง มูลนิธิอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี หรือ มูลนิธิ อพ.สร.

ม่วงเนพรัตน์ Persian Violet

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Exacum affine* Balf.f.ex Regel

ชื่อวงศ์ : GENTIANACEAE

ไม้ล้มลุก พืชท้องถิ่นของเกาะโซโคตรา

ในประเทศไทย

เรื่องเล่าที่ ๑๘

ประชุมวิชาการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนสู่ระดับภูมิภาค

พ.ศ. ๒๕๕๓

อพ.สธ. เริ่มขยายการประชุมวิชาการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนสู่ระดับภูมิภาคโดยจัดขึ้นครั้งแรกที่ โรงเรียนสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ระหว่าง วันที่ ๘ - ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๓

๘ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๓ ทอดพระเนตรนิทรรศการ
ในงานประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาคครั้งที่ ๑
ณ โรงเรียนสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เรื่องเล่าที่ ๑๙

อบต.ชนงพระ ร่วมสนองพระราชดำริ

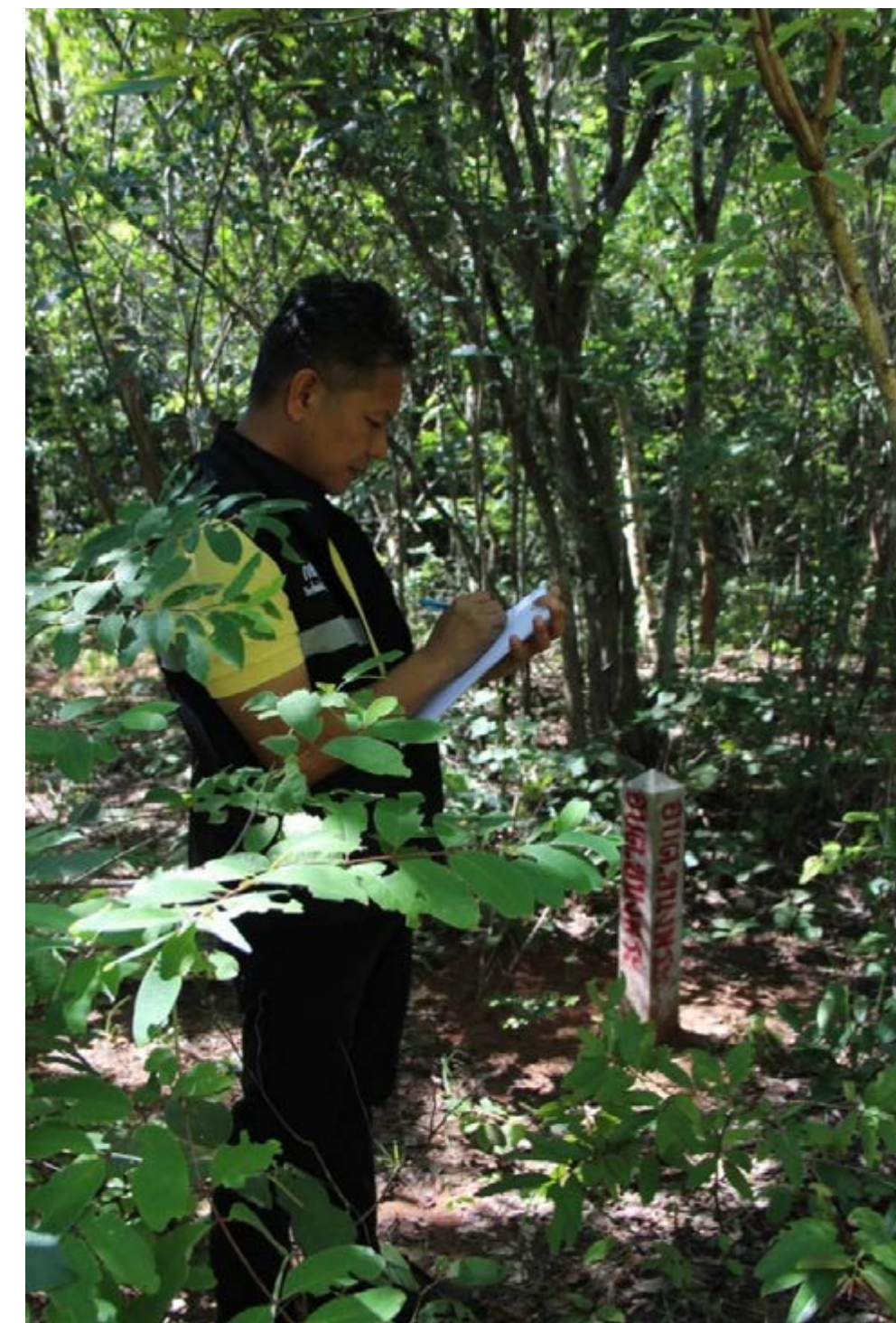
พ.ศ.๒๕๕๔

อบต.ชนงพระ จังหวัดนครราชสีมา เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแรก ที่สนองพระราชดำริงานฐานทรัพยากรท้องถิ่น

◀ สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน
โรงเรียนวัดชนงพระเหนือ
อำเภอบางบาล จังหวัดนครราชสีมา

▼ การจัดทำข้อมูล ฐานทรัพยากรท้องถิ่น
อบต.ชนงพระ จังหวัดนครราชสีมา

เรื่องเล่าที่ ๒๐

พิพิธภัณฑ์ อพ.สร. ในวาระ ๒๐ ปี อพ.สร.

๑๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

เสด็จฯ ทอดพระเนตรพิพิธภัณฑ์ อพ.สร. ณ ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช อพ.สร. คลองไผ่ อำเภอสี่คิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

พ.ศ. ๒๕๕๕

อพ.สร. ได้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ อพ.สร. ขึ้น ที่ศูนย์อนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช คลองไผ่ จังหวัดนครราชสีมา จัดแสดงเรื่องราวพระราชประวัติสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประวัติความเป็นมา อพ.สร. และการดำเนินงาน อพ.สร. ตามแผนแม่บท ตั้งแต่ ระยะ ๕ ปีที่หนึ่ง จนถึง ระยะ ๕ ปีที่สี่

ในปีเดียวกันนี้ มีการจัดประชุมวิชาการ และนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๕ ณ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ปัจจุบัน (พ.ศ.๒๕๖๘) พิพิธภัณฑ์ อพ.สร. เปิดให้เข้าเยี่ยมชม
ภายใต้การดูแลของศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

เรื่องเล่าที่ ๒๑

อนุรักษ์พันธุ์กรรมทุเรียนนนท์

สวนตาก้าน ทุเรียนนนท์
คลองอ้อมนนท์ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
ภาพสวนในปี พ.ศ.๒๕๕๕

ชาวสวนนนท์รับต้นทุเรียนพระราชทานจากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ วังสวนปทุม จังหวัดปทุมธานี เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๕๕

พ.ศ.๒๕๕๕

จากปัญหาอุทกภัย น้ำท่วมใหญ่ปี ๒๕๕๔-๒๕๕๕ ส่งผลให้
ทุเรียนจังหวัดนนทบุรี ตายกว่าร้อยละ ๙๐ ช่วงเวลาดังกล่าว อพ.สร.
- มหาวิทยาลัยมหิดล กลุ่มอนุรักษ์ทุเรียนบางอ้อยช้าง ตำบลบาง
สีทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี และศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี
กรมวิชาการเกษตร ซึ่งเป็นหน่วยงานสนองพระราชดำริ ได้เข้าพื้นที่
น้ำท่วม เก็บกู้ตัดยอดพันธุ์ทุเรียน ๑๖ สายพันธุ์ ไปเสียบยอดผลิตต้น
พันธุ์ทุเรียนที่ศูนย์วิจัยฯ เพื่อส่งคืนให้ชาวสวนนนท์

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี พระราชทานกิ่งพันธุ์ทุเรียนรุ่นแรก ให้กับชาว
สวนนนท์ ณ วังสวนปทุม เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

๙ ปี ต่อมา ชาวสวนนนท์กับต้นทุเรียนที่ได้รับพระราชทานกิ่งพันธุ์ในปี พ.ศ.๒๕๕๕
(บันทึกภาพ ๒๑ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๔)

การเก็บกิ่งพันธุ์ทุเรียนนนทบุรี ช่วงน้ำท่วม พ.ศ.๒๕๕๔ โดย
อพ.สร. - มหาวิทยาลัยมหิดล กลุ่มอนุรักษ์ทุเรียนบางอ้อยช้าง
และศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี กรมวิชาการเกษตร

ทุเรียน Durian

ชื่อวิทยาศาสตร์ :

Durio zibethinus Murray

ชื่อวงศ์ : MALVACEAE

เรื่องเล่าที่ ๒๒ อนุรักษ์พันธุ์กรรมสัก

กรุณาเดินชมด้านนอก

← →
การเดินชมด้านในมีผลกระทบต่อกายของต้นสักใหญ่

นักวิชาการและเจ้าหน้าที่ป่าไม้กำลังปฏิบัติงาน
ดูแลอนุรักษ์ต้นสักใหญ่

ต้นมเหสักข์

อุทยานสักใหญ่ จังหวัดอุดรธานี

เครดิต : อำนาจ เกตุชื่น

รวมใจกักดี ปลุกมเหสักข์-สักสยามินทร์ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมายุครบ ๘๔ พรรษา

พ.ศ.๒๕๕๕

อพ.สธ. ดำเนินงานโครงการรวมใจกักดี ปลุกมเหสักข์-สักสยามินทร์
ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๘๔ พรรษา

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามต้นสักใหญ่ที่วนอุทยานสักใหญ่
จังหวัดอุดรธานีว่า “มเหสักข์” เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ.๒๕๕๒

สัก Teak

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Tectona grandis* L.f.

ชื่อวงศ์ : VERBENACEAE

การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเห็ดหลินจือ และสัณฐานวิทยา
ห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืช
คลองไผ่ อำเภอสัตหีบ จังหวัดนครราชสีมา
(บันทึกภาพ พ.ศ.๒๕๕๕)

เรื่องเล่าที่ ๒๓

จัดประชุมวิชาการสักนานาชาติ

พ.ศ.๒๕๕๖

๒๕ - ๓๐ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๖ อพ.สธ. จัดประชุมวิชาการ
สักนานาชาติ ณ ห้องคอนเวนชั่น โรงแรมเซ็นทาราแกรนด์
เซ็นทรัลเวิลด์ กรุงเทพมหานคร

World Teak Conference 2013

25th-30th March 2013

Bangkok, Thailand

"Sharing Our Planet: Teak Model Development towards the Improvement of Mankind"

Final program book

เรื่องเล่าที่ ๒๔

๓ ตำบลแรกรับพระราชทาน

ป้ายสนองพระราชดำริฐานทรัพยากรท้องถิ่น

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยาวน้อย รับพระราชทานป้ายสนองพระราชดำริ

ในการประชุมวิชาการและนิทรรศการทรัพยากรไทย : หวนดูทรัพยากรสิ่งสินตน ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

ณ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

พ.ศ.๒๕๕๖

องค์การบริหารส่วนตำบลขนงพระ อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยาวน้อย และเทศบาลตำบลพรุใน อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา เป็น ๓ ตำบลแรก ที่ได้รับพระราชทานป้ายสนองพระราชดำริ งานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ปัจจุบัน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เข้าร่วมสนองพระราชดำริ

ดำเนินงานฐานทรัพยากรท้องถิ่นร่วมกับสถาบันการศึกษาใน
ท้องถิ่นชุมชน จัดทำฐานข้อมูลทรัพยากร และศูนย์อนุรักษ์และ
พัฒนาทรัพยากรท้องถิ่น

▲ ศูนย์ข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่น เทศบาลเมืองคองหงส์ จังหวัดสงขลา

ชุมชนบ้านทุ่งโดนร่วมกับเทศบาลเมืองคองหงส์
งานฐานทรัพยากรท้องถิ่น สำรวจ และปักหมุดต้นโดน
พืชสัญลักษณ์ชุมชนที่ยังเหลืออยู่ในพื้นที่ จำนวน ๒ ต้น

ยอดอ่อน / ดอกโดน/ ลูกโดน ใช้เป็น
ผักเหนาะขนมจีนน้ำยาบักขี้ได้
กับแกงไตปลา แกงเผ็ด

▼ ดอกโดน

เรื่องเล่าที่ ๒๕

๖๐ พรรษาเจ้าฟ้านักอนุรักษ์

พ.ศ. ๒๕๕๘

อพ.สธ. และสภานิติบัญญัติ
TNN 24 ร่วมจัดทำวีดิทัศน์ และหนังสือ
เฉลิมพระเกียรติ ๖๐ พรรษาเจ้าฟ้านักอนุรักษ์

ชุดกล่องบรรจุหนังสือและซีดี
๖๐ พรรษาเจ้าฟ้านักอนุรักษ์

พ.ศ. ๒๕๕๘
ผู้ถ่าย : นิตกร กรัยวิเชียร

เรื่องเล่าที่ ๒๖

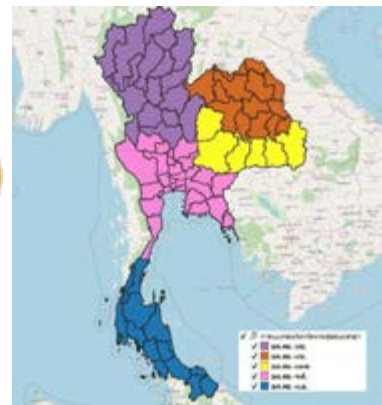
๕ มหาวิทยาลัย ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ.

พ.ศ.๒๕๖๑

“...ให้อพ.สธ.สวนจิตรลดาเป็นหน่วยประสานงานกลาง
มีมหาวิทยาลัย ๕ แห่ง เป็นศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ...”.

พระราชกระแส
สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า
กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
๘ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๖๑

▼ ศูนย์ประสานงาน อพ.สธ.
ทั่วประเทศ ๓๖ แห่ง
(ข้อมูล ณ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘)

▲ ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ.- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

▼ ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ.- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน
อพ.สธ.- มหาวิทยาลัยขอนแก่น

▼ ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน
อพ.สธ.- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

▼ ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน
อพ.สธ.- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

เรื่องเล่าที่ ๒๗

ฐานข้อมูลทรัพยากรท้องถิ่นดิจิทัล

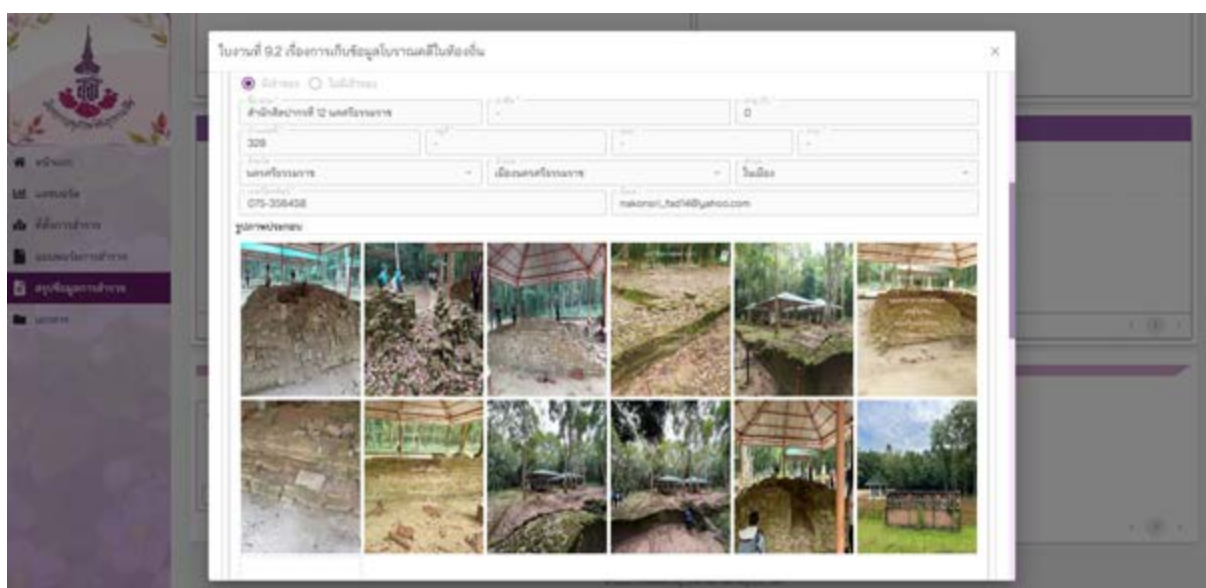
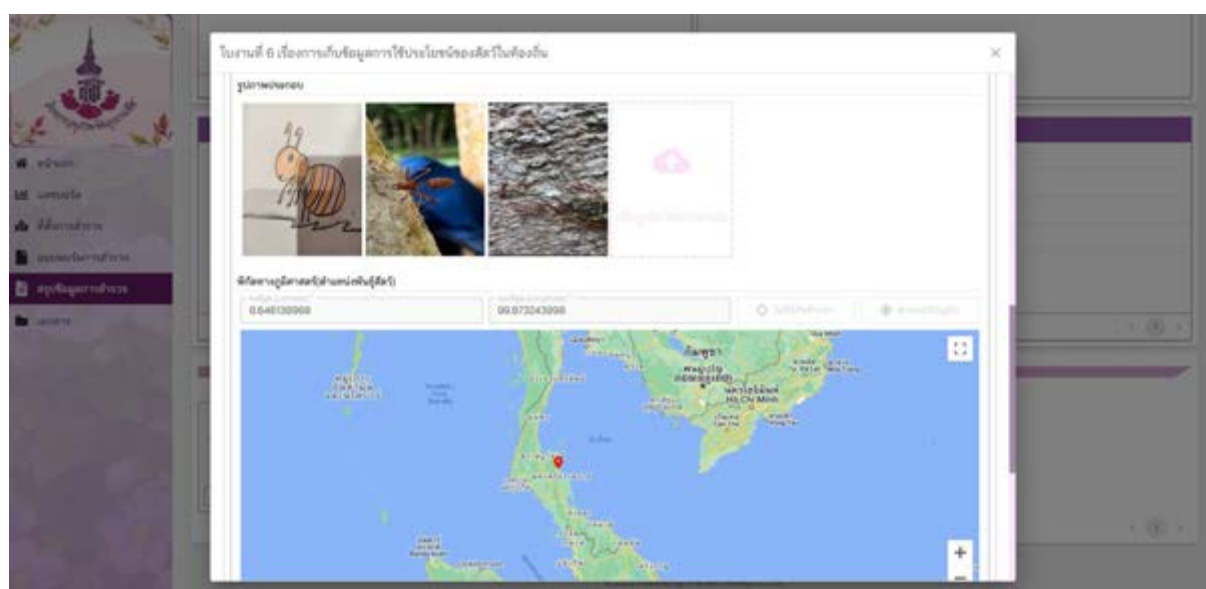

พ.ศ.๒๕๖๔

เริ่มแผนแม่บท ๕ ปีที่เจ็ด อพ.สร. ได้พัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับบันทึก ฐานข้อมูลทรัพยากร ให้คนในชุมชน ท้องถิ่น หวนดูทรัพยากร สิ่ง สัตว์ ห่วงแผน รักษา เพื่อส่งต่อทรัพยากรอันเป็นมรดกแผ่นดิน ให้แก่ลูกหลาน จัดตั้งศูนย์อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท้องถิ่นตำบล ครอบครัวทุกตำบลทั่วประเทศ เพื่อรักษาสิทธิให้กับท้องถิ่นชุมชน

การบันทึกฐานข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติ
ฐานทรัพยากรวัฒนธรรม และ ภูมิปัญญา
จังหวัดนครศรีธรรมราช

เรื่องเล่าที่ ๒๘

๓๐ ปี อพ.สร. สืบสานพระราชปณิธาน รักษาฐานทรัพยากรแผ่นดิน

นิทรรศการ ๓๐ ปี อพ.สร. ที่สำนักงาน อพ.สร. สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร

พ.ศ.๒๕๖๕

ในวาระก่อตั้งครบ ๓๐ ปี อพ.สร. ได้จัดทำวิดิทัศน์ ๓๐ ปี
อพ.สร. สืบสานพระราชปณิธานรักษาฐานทรัพยากรแผ่นดิน
วิดิทัศน์งานฐานทรัพยากรท้องถิ่น ตามแผนแม่บท
อพ.สร. ระยะ ๕ ปีที่หนึ่ง ถึง ระยะ ๕ ปีที่หก เผยแพร่

ชม วิดิทัศน์ ๓๐ ปี อพ.สร.

"สวนจิตรลดาเขต
แกว่งค้ำพระทรงศรี
เขตวังบวรโพธิ์
แลทิวสนามดิณ
เป็นที่ ร ถดล่อง
นาริไฉนบ้องเมียง
โคมกุ่มมีอยู่
บ่อปลากะโ้ววาง
มากยิ่งละสิ่งหลาก
ตัวอย่างก็ยกมา
พระนิเวศน์ ณ ราชม
นครหรณูบันทร
กศนาลมาจินดี
ฤทธิชัยระบียบเคียง
ก้องนงนักรายเรียง
จะเจอะพืชและยั้งวาง
พิศดู ณ ตามทาง
ก็เฉพาะพันธุ์บัว
ละก็ยากจะพรรณา
ฤทธิเห็นจะเพียงพอ..."

๖๐ ปี การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่สวนจิตรลดา

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช
บรมนาถบพิตร ทรงมีความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะ
ความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณ มาเป็นเวลานาน ก่อนที่ความหลากหลาย
ทางชีวภาพและการอนุรักษ์จะเป็นที่รู้จักในประเทศไทย แพลตฟอร์ม
ฟื้นฟูระบบนิเวศพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงให้สวนจิตรลดาทดลองโครงการสวนพระองคค์์ด้านการอนุรักษ์
การอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ทรงปลูกต้นยางนาและต้นโพธิ์ในแปลงป่าสาธิต

บทกวีจาก "สวนจิตรลดา" ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
พระราชทานให้สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
พ.ศ. ๒๕๐๐

เรื่องเล่าที่ ๒๙

๓๐ ปี สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

นักเรียนชั้นอนุบาลโรงเรียนจิตรลดา เรียนรู้พรรณไม้
หน้าสำนักงาน อพ.สธ. กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๘

พ.ศ. ๒๕๖๗

๓๐ ปี สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน จำนวนสมาชิก ๙,๖๕๕ แห่ง
สมาชิกฐานทรัพยากรท้องถิ่น จำนวน ๖,๖๓๑ แห่ง (ณ ๒๑ กรกฎาคม
พ.ศ. ๒๕๖๘)

สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนได้จัดประชุมวิชาการระดับภูมิภาคจาก
พ.ศ. ๒๕๕๓ จนถึง พ.ศ. ๒๕๖๗ มาแล้วถึง ๘ ครั้งเพื่อให้ท้องถิ่นชุมชน
ทุกภูมิภาคได้ตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์และรักษาสีเขียว
ในทรัพยากรของตนเอง ทั้งทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรชีวภาพ
ทรัพยากรวัฒนธรรมและภูมิปัญญา

นักเรียนเรียนรู้พระราชประวัติเจ้าฟ้าอนุภรณ์ และวาดภาพพรรณไม้
นิทรรศการ ๓๐ ปี อพ.สธ.

เรื่องเล่าที่ ๓๐

๗๐ พรรษาเจ้าฟ้านักอนุรักษ์

พ.ศ.๒๕๖๘

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงพัฒนาความสนพระทัยศึกษารรรมชาติสู่พระราชกรณียกิจสำคัญด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรของประเทศ ทรงสืบสานพระราชปณิธานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรด้วยการจัดตั้ง อพ.สธ.

ในวาระที่พระองค์ทรงเจริญพระชนมายุ ๗๐ พรรษา อพ.สธ. ขอพระราชทานพระราชานุญาตจัดพิมพ์หนังสือฉบับนี้เพื่อแสดงลำดับเหตุการณ์การดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนจากจุดเริ่มต้นจนปัจจุบัน เผยแพร่แนวพระราชดำริการอนุรักษ์และรักษาสัตว์ทรัพยากรโดยท้องถิ่นชุมชนที่มีโรงเรียนเป็นกำลังสำคัญ

ผู้สนับสนุนมูลนิธิอนุรักษ์พันธุกรรมพืช สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (มูลนิธิ อพ.สธ.)

ดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน

การประชุมวิชาการและนิทรรศการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนและฐานทรัพยากรท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ครั้งที่ ๘

๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๖๗

มีนาคม พ.ศ.๒๕๖๘
ผู้ถ่าย : นิตินกร กรัยวิเชียร

บรรณานุกรม

แก้วขวัญ วัชโรทัย และสง่า สรรพศรี (๒๕๓๔). ๓๐ ปี ป้ายางในสวนจิตรลดา. กรุงเทพฯ :

สำนักพระราชวัง.

เกรียงไกร วิศวามิตร (๒๕๕๐). เรื่องเล่าในวัง. กรุงเทพฯ : สำนักพระราชวัง.

จักรธรรม ธรรมศักดิ์ บรรณาธิการ (ไม่ปรากฏปีพิมพ์). ๕๐ ปี โครงการสวนพระองค์ สวนจิตรลดา.

กรุงเทพฯ : ธนาเพรส.

เทพรัตนราชสุดาฯ เจ้าฟ้ามหาดจรัสสิรินธร, กรมสมเด็จพระ (๒๕๓๒). ปรีศนาดวงดาว. กรุงเทพฯ :

อมรินทร์ พรินต์ติ้งกรุ๊ป.

เทพรัตนราชสุดาฯ เจ้าฟ้ามหาดจรัสสิรินธร, กรมสมเด็จพระ (๒๕๓๔). มุ่งไกลในรอยทราย. กรุงเทพฯ

มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา : ธนาคารไทยพาณิชย์.

เทพรัตนราชสุดาฯ เจ้าฟ้ามหาดจรัสสิรินธร, กรมสมเด็จพระ (๒๕๓๔). มณีพลอยร้อยแสง. กรุงเทพฯ :

เหรียญทอง การพิมพ์.

เทพรัตนราชสุดาฯ เจ้าฟ้ามหาดจรัสสิรินธร, กรมสมเด็จพระ (๒๕๓๕). ป่าสูงน้ำใส. กรุงเทพฯ :

มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา : ธนาคารไทยพาณิชย์.

เทพรัตนราชสุดาฯ เจ้าฟ้ามหาดจรัสสิรินธร, กรมสมเด็จพระ (๒๕๓๗). สปีดท่าสบาย ๆ ใกล้ชายหาด.

กรุงเทพฯ : มูลนิธิชัยพัฒนา.

เทพรัตนราชสุดาฯ เจ้าฟ้ามหาดจรัสสิรินธร, กรมสมเด็จพระ (๒๕๓๗). เยือนถิ่นอินเดียนแดง. กรุงเทพฯ

: มูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา.

ธนาคารไทยพาณิชย์ (๒๕๒๑). สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ทูลกระหม่อมน้อยของเรา. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.

รัชชชัย สันติสุข บรรณาธิการ (๒๕๓๘). สวนจิตรลดาพฤกษาพรรณ. กรุงเทพฯ : คณะอนุกรรมการ

เฉพาะกิจ เพื่อจัดทำหนังสือ "สวนจิตรลดาพฤกษาพรรณ".

นิติกร กรัยวิเชียร และคณะ (๒๕๕๘). ปิยราชกุมารี. กรุงเทพฯ : ไชเบอร์พรินท์กรุ๊ป.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (๒๕๓๔). สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

เจ้าฟ้านักการศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มณีรัตน์ บุณนาค (๒๕๒๘). งานพรรณบุปผาสุมามาลย์ในพระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธเลิศหล้านภาลัย. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.

มานิตย์ ฤกษ์ณะเทวินทร์ (๒๕๓๕). ตามเสด็จ "มุ่งไกลในรอยทราย". กรุงเทพฯ : อัมรินทร์

พรินต์ติ้งกรุ๊ป.

โรงเรียนจิตรลดา (๒๕๓๔). ๓ รอบ จิตรลดา รวมใจ. กรุงเทพฯ : โรงเรียนจิตรลดา.

สมรักษ์ เจียมธีรสกุล บรรณาธิการ (๒๕๕๙). ๖๐ พรรษา เจ้าฟ้าทักษิณวัชรกุล เณลินพระเกียรติ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสฉลองพระชนมายุ ๕ รอบ

๒ เมษายน ๒๕๕๘. กรุงเทพฯ : โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ.

ขอขอบคุณ

กองงานในพระองค์ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
กองทัพเรือ

สำนักหอสมุดแห่งชาติ

สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ

สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. - มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. - มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. - มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ศูนย์แม่ข่ายประสานงาน อพ.สธ. - มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

โรงเรียนจิตรลดา

โรงเรียนวัดบางอ้อยช้าง

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก (โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๕๕) จังหวัดตาก

โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น

โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดอุดรธานี

ทฐ วิชั่นส์ กรุป

องค์การบริหารส่วนตำบลขงพระ จังหวัดนครราชสีมา

เทศบาลเมืองคองหงส์ จังหวัดสงขลา

สวนตาก้าน ทุเรียนนนท์ จังหวัดนนทบุรี

ดร.กรรณิการ์ นามวงศ์

คุณพิชญ์ เยาว์ภิรมย์

คุณนิติกร กรัยวิเชียร

คุณมานิตย์ กฤษณะเทวินทร์

คุณอำนาจ เกตุชื่น

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

คุณหญิงอารยา พิบูลนครินทร์
นายสุภกิต เจียรนวนนท์
นายสมพันธ์ จารุมิลินท

ผู้เขียน

นายพรชัย จุฑามาศ
ดร.สมรักษ์ เจียมธีรสกุล

กองบรรณาธิการ

ดร.ปิยรัชฎ์ ปริญญาพงษ์ เจริญทรัพย์
นายมรกต วัชรมุสิก
นายนิรุตติ์ บาโรส
นางอริศรา บาโรส
นางสาววิภารัตน์ เทพแก้ว
นางสาวกชกร เตชากิจไพศาล
นางสาวแพรวพรรณ พัทธยุดิ

ออกแบบปกและรูปเล่ม

นายภัทรชัย จุฑามาศ

บรรณาธิการและกำกับศิลป์

ดร.สมรักษ์ เจียมธีรสกุล

โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)

มูลนิธิอนุรักษ์พันธุกรรมพืช สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (มูลนิธิ อพ.สธ.)

ที่อยู่เพื่อการประสานงาน

สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต

ถนนราชวิถี

เขตดุสิต

กรุงเทพมหานคร

๑๐๓๐๓

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๘๒ ๑๘๕๐ ๐ ๒๒๘๒ ๐๖๖๕

อีเมล dongdib05@gmail.com

piyarat.rspg@gmail.com

Website

งานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน https://www.rspg.or.th/botanical_school/neo_sbg/

งานฐานทรัพยากรท้องถิ่น <https://www.rspg.or.th/domestic/>

๗๐ พรรษา เจ้าฟ้าหน่อหญ้า ๓๐ ปี สอนพฤษภาคมศาสตร์โรงเรียน

จัดทำโดย มูลนิธิอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
โครงการอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ
สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.)

พิมพ์ครั้งที่ ๒ : สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๘ จำนวน ๑,๒๐๐ เล่ม

ลิขสิทธิ์ : มูลนิธิอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

พรชัย จุฑามาศ

๗๐ พรรษา เจ้าฟ้าหน่อหญ้า ๓๐ ปี สอนพฤษภาคมศาสตร์โรงเรียน. – กรุงเทพฯ : มูลนิธิอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, ๒๕๖๘.

๑๕๒ หน้า.

๑. เทพรรัตนราชสุดาเจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร, กรมสมเด็จพระ, ๒๕๖๘ -- ๒. พฤษภาคมศาสตร์. I. สมรักษ์ เจียมธีรสกุล, ผู้แต่งร่วม. II. ชื่อเรื่อง.

๙๒๓.๑๕๙๓

ISBN 978-616-94807-1-6

สนับสนุนการจัดพิมพ์

เครือเจริญโภคภัณฑ์

ทรู วิชั่นส์ กรุ๊ป

พิมพ์ที่

บริษัท ไชเบอร์พริ้นท์กรุ๊ป จำกัด

๓๐/๙๑ , ๑๐๐ หมู่ ๑ นิคมอุตสาหกรรมสินสาคร ถนนเกษตรวิสัย ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง

จังหวัดสมุทรสาคร ๗๔๐๐๐

โทรศัพท์ : (๖๖)๐ ๒๖๔๑ ๙๑๓๕-๘

E-Mail : Info@cyberprint.co.th

www.cyberprint.co.th

สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต ถนนราชวิถี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๓

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๘๒ ๑๘๕๐ ๐ ๒๒๘๒ ๐๖๖๕